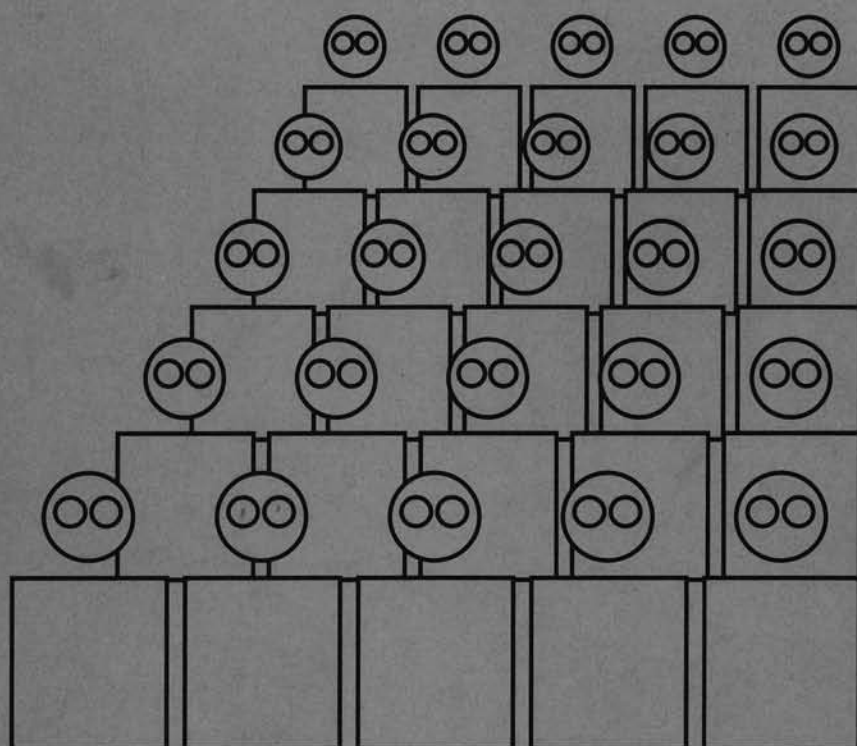

■ WERKDOCUMENT

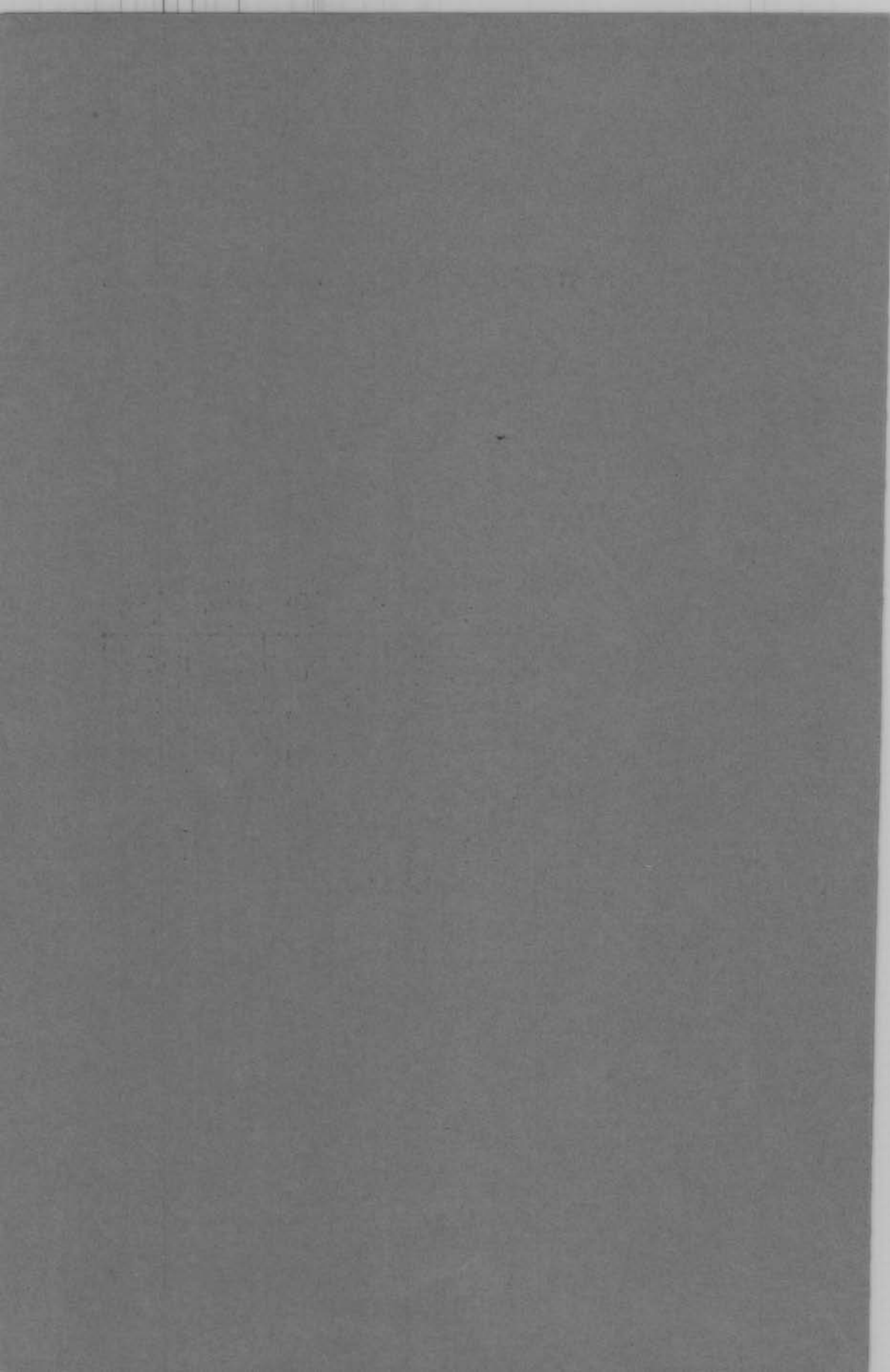
ASIELZOEKERS: OPVANG EN HUISVESTING

Redactie:
Hugo Priemus
Iris Smid

8501 450 G

93-13

JW

2032305

O-A

ASIELZOEKERS: OPVANG EN HUISVESTING

Bibliotheek TU Delft

C 2070885

Onderzoeksinstituut OTB
Bureau Opleidingen en Kennisoverdracht
Technische Universiteit Delft
Thijsseweg 11
2629 JA Delft
tel. 015-783005

ASIELZOEKERS: OPVANG EN HUISVESTING

Redactie:

Hugo Priemus

Iris Smid

Bijdragen:

mr. A. Kosto

drs. F.P. van Beetz

drs. E.L. Engelsman

drs. T. Veenkamp

drs. K. Parie

drs. E.A.M. Nazarski

D.W.L. Latupeirissa

C. Westerdijk

S. Datoobar

De werkdocumenten van het Onderzoeksinstituut OTB worden uitgegeven door:

Delftse Universitaire Pers
Stevinweg 1
2628 CN Delft
tel. 015-783254

In opdracht van:
Onderzoeksinstituut OTB
Thijsseweg 11
2628 JA Delft

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK DEN HAAG

Asielzoekers

Asielzoekers: opvang en huisvesting / red.: Hugo Priemus, Iris Smid ; bijdragen: A. Kosto ... [et al.]. - Delft: Delftse Universitaire Pers. - Ill. - (Werkdocument / Onderzoeksinstituut OTB, ISSN 0923-9871 ; 93-13)

Met lit. opg.

ISBN 90-6275-897-5

NUGI 655

Trefw.: asielzoekers ; Nederland

Copyright 1993 by Delft University Press, Delft, The Netherlands

No part of this book may be reproduced in any form by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher: Delft University Press.

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	1
2. TERUGHOUDEND TOELATINGSBELEID VOORWAARDE VOOR VOLWAARDIGE OPVANG	5
mr. A. Kosto	
2.1 Inleiding	5
2.2 Toelatingsbeleid in de komende jaren	6
2.3 Toelating en huidige woningbehoefte	8
2.4 Functioneren van de woningmarkt	9
2.5 Genuanceerd vreemdelingenbeleid	10
2.6 Nederland immigratieland?	11
3. WONINGBEHOEFTEBEPALING EN IMMIGRATIE: VROM-BELEID .	13
drs. F.P. van Beetz	
3.1 Inleiding	13
3.2 Ramingen en werkelijkheid	14
3.3 Bestaande woningvoorraad is groot genoeg	16
3.4 Afspraken kabinet	18
3.5 Tot slot	19
4. ASIELZOEKERS EN OPVANG: HET BELEID VAN WVC	21
drs. E.L. Engelsman	
4.1 Inleiding	21
4.2 Nederland immigratieland?	22
4.3 De immigrantenpopulatie anno 1993	23
4.4 De houding tegenover immigratie	23
4.5 Integratie van nieuwe immigranten	23
4.6 Integratie van allochtone jongeren	24
4.7 Investeren in integratie	25
4.8 De multiculturele samenleving	27

5. CENTRALE OPVANG ASIELZOEKERS: FUNCTIE, ERVARINGEN, PROBLEMEN EN OPLOSSINGEN	29
drs. T. Veenkamp	
5.1 Inleiding	29
5.2 Functie Centrale Opvang Asielzoekers	29
5.3 Ervaringen	32
5.4 Problemen	32
5.5 Tot slot	34
6. HUISVESTINGSMOGELIJKHEDEN VOOR ASIELZOEKERS IN CORPORATIEWONINGEN	37
drs. K. Parie	
6.1 Volkshuisvesting en woningcorporaties	37
6.2 Huisvesting van asielzoekers	38
6.3 Knelpunten bij corporaties	39
6.4 De toekomst	40
7. HUISVESTING; EEN EERSTE STAP NAAR INTEGRATIE	43
drs. E.A.M. Nazarski	
7.1 Standpunt van VluchtelingenWerk over het plan van het kabinet en de VNG	43
7.2 Voorlichting	44
7.3 Opvangprogramma	45
7.4 VluchtelingenWerk	46
8. DE LANGE WEG VAN OPVANGCENTRUM TOT REGULIERE WONING	47
D.W.L. Latupeirissa	
8.1 Inleiding	47
8.2 Korte schets opvangvormen asielzoekers	48
8.2.1 De onderzoek- en opvangcentra	48
8.2.2 De asielzoekerscentra	48
8.2.3 Tijdelijke opvangcentra	48
8.3 Nederlandse samenleving	49
8.3.1 Huisvesting	50
8.3.2 Onderwijs/educatie	50
8.3.3 Arbeid	50
8.3.4 Zorg	50
8.3.5 Voorlichting	51
8.4 Wat betekent dit voor de statushouders?	51
8.5 Wat betekent dit voor de directies, medewerkers en vrijwilligers?	51
8.6 Mogelijke oplossingen en perspectieven	52

9. DE DOORSTROMING NAAR EEN CORPORATIEWONING, ERVARINGEN IN DE GEMEENTE DE RONDE VENEN	55
C. Westerdijk	
9.1 Inleiding	55
9.2 Gemeente De Ronde Venen	55
9.3 Enkele kengetallen van de Ronde Venen	56
9.4 Huisvesting vluchtelingen	58
9.5 Knelpunten in de uitvoering	60
9.6 Tot slot	63
10. ERVARINGEN VAN EEN ASIELZOEKER	65
mw. S. Datoobar	
10.1 Inleiding	65
10.2 Aankomst in Nederland	65
10.3 Opvang in Nederland	66
10.4 Woonruimte	67
10.5 Tot slot	68
BIJLAGE 1 LIJST VAN GEHANTEERDE TERMEN	69

The following is a list of the names of the persons who have been
 elected to the office of the President of the United States, and
 the names of the persons who have been elected to the office of
 Vice-President of the United States, in the year 1800.
 The names of the persons who have been elected to the office of
 President of the United States, in the year 1800, are
 John Adams, Thomas Jefferson, James Madison, and James
 Monroe. The names of the persons who have been elected to the
 office of Vice-President of the United States, in the year 1800,
 are Aaron Burr, George Clinton, Elbridge Gerry, and John
 C. Calhoun.

INLEIDING

Nederland is een immigratieland geworden. Voor de jaren negentig wordt een migratie-overschot van 40.000 personen per jaar verwacht. Vooral de instroom uit niet EG-landen is toegenomen. Migranten komen uit Afrikaanse landen, uit Oost-Europa en van elders. Een deel van hen heeft zich als asielzoeker gemeld.

X De toelatingsprocedure in Nederland is streng. Als asielzoekers worden toegelaten, moeten zij de tijdelijke opvang (centrale opvang of ROA-huizen) inruilen voor definitieve huisvesting. Hiervoor zijn te weinig huizen beschikbaar. Het Trendrapport Volkshuisvesting 1992 (in maart 1993 verschenen) maakt duidelijk dat er vóór het jaar 2000 144.000 woningen meer moeten worden gebouwd dan tot voor kort geraamd. De bouw van 7.500 sociale-huurwoningen is in de tijd naar voren gehaald en het Rijk heeft extra financiële middelen ter beschikking gesteld. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft met het kabinet afspraken gemaakt over het huisvesten van asielzoekers.

X Hoe gaat dit nu in de praktijk? Hoe kan het beste worden voorzien in de huisvesting van asielzoekers? Welke procedure moeten asielzoekers doorlopen voor zij aan definitieve huisvesting toe zijn? Hoe reageert de omgeving op het ter beschikking stellen van extra woningen voor asielzoekers en ontheemden? Hoe weegt men de nood van asielzoekers af tegen de vraag van Nederlandse woningzoekenden? Welke ervaringen zijn er tot nu toe opgedaan?

Op dinsdag 8 juni 1993 organiseerde het Onderzoeksinstituut OTB in samenwerking met de Centrale Opvang Asielzoekers (COA) de studiedag 'Asielzoekers: opvang en huisvesting', waarin deze vragen centraal stonden. In dit boekje zijn de inleidingen gebundeld.

De eerste bijdrage van Kosto (staatssecretaris van Justitie) gaat in op de toelating van vreemdelingen in Nederland. Nederland voert een restrictief beleid. Toepassing van dit beleid leidt ertoe dat er jaarlijks enkele duizenden vreemdelingen het land binnenkomen. Zij moeten opgevangen worden. Voor hen moeten huisvesting, scholing, onderwijs, werkgelegenheid en andere voorzieningen beschikbaar komen. De politiek moet het gevoerde beleid de komende jaren doorzetten. Dat wil zeggen de komst van vreemdelingen beheersen en het voeren van een consistent en stringent beleid voor illegaal verblijvende vreemdelingen.

Van Beetz bespreekt in hoofdstuk 3 de totstandkoming van de woningbehoefte-ramingen en de gevolgen van deze ramingen voor het beleid. Ook geeft hij enige achtergrondinformatie over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het akkoord dat het kabinet en de VNG sloten, waarin iedere gemeente een taakstelling krijgt voor het huisvesting van verblijfsgerechtigden en statushouders.

In hoofdstuk 4 bespreekt Engelsman van het ministerie van WVC de maatschappelijke gevolgen van de toenemende immigratie in Nederland. Aan de orde komen de integratie van immigranten en allochtone jongeren in de Nederlandse samenleving. Hoe kunnen we de integratie bevorderen? Alle immigranten moeten zo snel mogelijk een zelfstandige plaats in de samenleving verwerven. Zowel de immigrant als de samenleving hebben er belang bij dat dit (snel) lukt. En zowel de immigrant als de samenleving zal zich moeten inzetten om de integratie tot een succes te maken. Hij geeft aan wat de voorwaarden zijn voor een multiculturele samenleving.

Na de uiteenzettingen over het beleid van de ministeries van Justitie, VROM en WVC wordt in de hoofdstukken 5 t/m 10 de nadruk op de praktijk gelegd.

In hoofdstuk 5 zet Veenkamp (Centrale Opvang Asielzoekers) de functie, ervaringen, problemen en oplossingen bij de centrale opvang uiteen. De COA beheert de 43 opvangcentra in Nederland. Hier wachten de asielzoekers af of zij in Nederland worden toegelaten; als ze zijn toegelaten moeten velen hier wachten op een reguliere woning. Tijdens deze wachttijd wordt de eerste stap naar integratie in de samenleving gezet. Het COA probeert de gemeente en de inwoners zo veel mogelijk bij het centrum te betrekken. Het COA is een praktisch georiënteerde, oplossingsgerichte uitvoeringsorganisatie die als eerste de problemen rond de huisvesting en integratie ziet ontstaan en hier een oplossing voor probeert te vinden.

Woningcorporaties hebben als doelstelling het huisvesting van mensen die niet op eigen kracht goede en betaalbare huisvesting kunnen verwerven. Asielzoekers behoren dus tot de primaire doelgroep. Parie (Nationale Woningraad) laat weten dat de corporaties hun taak serieus nemen. Er zijn al vele woningen vrij gemaakt voor de opvang, maar er zijn er nog meer nodig en voornamelijk woningen met een huur onder de f 600,-. En juist in dit segment is de druk het grootst. Woningcorporaties spannen zich in om asielzoekers en ontheemden te huisvesten. Het is de vraag of zij met de beperkte aanvullende maatregelen van het kabinet in staat zijn om de taakstelling van 15.000 woningen te halen.

Nazarski (VluchtelingenWerk) geeft het standpunt van VluchtelingenWerk over het plan dat het kabinet en VNG onlangs hebben opgesteld om het tekort aan huisvesting voor vluchtelingen en asielzoekers op te lossen. Hij benadrukt dat naast huisvesting goede voorlichting en een opvangprogramma onontbeerlijk is om vluchtelingen en asielzoekers op te nemen in de Nederlandse samenleving.

Doordat er te weinig reguliere woningen beschikbaar zijn, blijven asielzoekers met een status te lang in de centrale opvangcentra. De heer Latupeirissa, directeur van het Opvang- en Onderzoekscentrum Nijmegen, bespreekt in hoofdstuk 8 de problemen die dit met zich brengt voor de statushouders, de directies en medewerkers van de opvangcentra, de vrijwilligers en voor de Nederlandse samenleving. Ook geeft hij aan hoe de samenwerking tussen de partijen die zich met hulpverlening aan asielzoekers bezighouden, verbeterd kan worden.

In hoofdstuk 9 beschrijft Westerdijk de ervaringen met de doorstroming van asielzoekers naar een corporatiewoning in de gemeente De Ronde Venen. Hij rekent voor hoeveel woningen zij moeten leveren volgens de afspraak van het kabinet en de VNG. Verder schenkt hij aandacht aan de weerstanden die ontstaan bij de burgers. Ook hij stelt vast dat het maatschappelijk draagvlak kleiner wordt.

In het laatste hoofdstuk beschrijft mevrouw Datoobar haar ervaringen als asielzoeker in Nederland. Acht jaar geleden kwam zij hier als vluchteling aan. Inmiddels is zij ingeburgerd in de maatschappij. Dit is echter niet zonder slag of stoot gegaan.

Bijlage I bevat een beknopte lijst van gehanteerde termen: ook bij de opvang en huisvesting van asielzoekers slaat het jargon toe.

De studiedag en deze bundel lichten slechts een tipje op van de problematiek van opvang en huisvesting van asielzoekers. Sinds de studiedag (8 juni 1993) is de problematiek verder aangescherpt. Deze thematiek zal zowel de Nederlandse samenleving als de asielzoekers in de komende jaren nog krachtig bezighouden.

TERUGHOUDEND TOELATINGSBELEID VOOR- WAARDE VOOR VOLWAARDIGE OPVANG

2.1 Inleiding

Vaak wordt alleen gesproken over de komst van vreemdelingen naar ons land. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de toelating van vreemdelingen weet ik dat maar al te goed. De thema's zijn dan: asielzoekers, ontheemden, mensen die hier komen om een gezin te vormen, illegalen. Dat leidt niet zelden tot verworpen debatten. Dat moet soms ook, laat daarover geen misverstand bestaan. De toelating van vreemdelingen is een heel essentieel en tegelijk zeer ingrijpend beleidsaspect in onze dynamische maatschappij.

Met de komst van de vreemdeling is het verhaal nog lang niet af. Degene die hier, al dan niet voorgoed, mag blijven, moet ergens een plek krijgen. Dat geldt voor de vreemdeling die wordt toegelaten op humanitaire gronden of vanwege een verdragsverplichting. Dat geldt evenzeer voor de asielzoeker in de periode dat moet worden beslist over diens verzoek om toelating. In die periode is collega d'Ancona van het ministerie van WVC verantwoordelijk voor de opvang.

- ↳ opvang
- X De opvang bepaalt voor vreemdelingen in belangrijke mate de mogelijkheden om zich in onze samenleving thuis te voelen en staande te houden. Met opvang bedoel ik niet alleen de fysieke opvang zoals het hebben van een huis, maar het geheel van maatregelen waarmee de overheid toegelaten vreemdelingen tegemoet treedt om hen in de samenleving op te nemen. Zo bekeken, is de opvang

mr. A Kosto, Staatssecretaris van Justitie

van vreemdelingen minstens zo belangrijk als het blote feit van hun komst. Dat wordt in de discussie nogal eens buiten beschouwing gelaten.

X De belangrijkste opdracht bij de opvang van vreemdelingen ligt in het bieden van een volwaardige plaats in onze samenleving. Dat betekent: werk, een redelijk inkomen, maatschappelijk functioneren en de mogelijkheid iets door te geven aan een volgende generatie. De vreemdeling moet ook zelf aan de slag gaan om zijn of haar kansen te realiseren. De gedachte dat alleen de overheid daarvoor verantwoordelijk is, ligt al geruime tijd achter ons.

Deze studiedag gaat in op een deel van die opvang: de huisvesting. Dit jaar moeten 30.000 asielzoekers en ontheemden op korte termijn gehuisvest worden. Een fors aantal, ondanks het restrictief toelatingsbeleid.

2.2 Toelatingsbeleid in de komende jaren

De leidraad van het huidige kabinet is een restrictief toelatingsbeleid. Dat blijft onverminderd van kracht. Vreemdelingen worden op beperkte gronden toegelaten. Alleen als er sprake is van:

- 3 pijlers 1993
- verdragsverplichtingen, bijvoorbeeld vluchtelingen;
 - een wezenlijk Nederlands belang, bijvoorbeeld de vestiging van een grote buitenlandse onderneming, of
 - klemmende redenen van humanitaire aard.

Dit zijn de drie pijlers van het Nederlandse toelatingsbeleid, zoals die ook vastliggen in het huidige kabinetsbeleid.

Hoewel dit kabinet nog een jaar te gaan heeft tot er nieuwe verkiezingen zijn, is mijn verwachting dat ook een volgend kabinet aan dit uitgangspunt zal vasthouden. Er is, met alle respect voor andere zienswijzen, simpelweg geen andere keuze. Ook de huisvestingsproblematiek laat dat zien. Indien we niet of niet tijdig in staat zijn vreemdelingen die worden toegelaten, de huisvesting te bieden waar ze recht op hebben, moeten we zeer terughoudend blijven in het toelaten van meer vreemdelingen dan het huidige beleid toestaat.

Daarnaast zit het economisch tij Nederland onmiskienbaar tegen: de werkloosheid neemt toe, vrijwel dagelijks spreken de deskundigen over een op handen zijnde recessie. En dat, terwijl nog veel inspanningen moeten worden verricht om reeds verblijvende leden van minderheidsgroepen daadwerkelijk deel te laten nemen aan onze samenleving. Zo is er nog weinig terechtgekomen van de afspraak tussen de sociale partners om 60.000 banen voor werkloze leden van minderheidsgroepen te creëren. Daarvan is nu nog maar amper tien procent gerealiseerd!

Aan de andere kant wordt weleens gesuggereerd het aantal toe te laten vreemdelingen kunstmatig te binden aan vaste aantallen, de zogenoemde quota. De bedoeling is dan die quota zo laag vast te stellen, dat er minder vreemdelingen

Tabel 2.1 Migratiesaldo vreemdelingen, 1985-1992

jaar	migratiesaldo
1985	21.960
1986	29.239
1987	39.983
1988	36.874
1989	43.896
1990	60.669
1991	63.007
1992	59.000 (voorlopig)

Bron : CBS

worden toegelaten. Ook daar zie ik weinig heil in. Daarmee wordt immers getornd aan verdragsrechtelijke verplichtingen, zoals het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Het zou ook een rechtsongelijkheid met zich meebrengen, waarvan ik me afvraag of een rechter die in voorkomende gevallen zal billijken. Er zijn ook mensen die quota willen vaststellen voor de toelating van vluchtelingen en vinden dat Nederland dan een groter aantal moet opnemen. Ik zie echter geen ruimte voor een grotere absorptie. Bovendien is het probleem dat wanneer het quotum vol is, de eerstvolgende die binnenkomt illegaal verblijft.

Pleidooien om een nog restrictiever beleid te voeren bij de toelating van vreemdelingen, of juist weer meer vreemdelingen toe te laten, acht ik op dit moment simpelweg niet realistisch. Het huidige restrictieve toelatingsbeleid zal naar mijn mening gedurende de gehele periode tot 2000 een belangrijke rol spelen. En dat zal niet zo plezierig zijn. Maar dat moet, zeker ook om de kwaliteit van de opvang voor degene die toegelaten worden, op het niveau te houden dat wij als beschaafde natie noodzakelijk achten. En om echte kansen te bieden aan vreemdelingen die hier al zijn of die hier nog zullen komen, denk bijvoorbeeld aan de voortdurende gruwelen in het voormalige Joegoslavië.

Restrictief in het toelaten van vreemdelingen betekent overigens nog steeds dat zich jaarlijks per saldo zo'n 60.000 vreemdelingen in ons land vestigen. Het vestigingsoverschot van vreemdelingen is in de loop van de jaren tachtig gestegen en bereikte in 1991 een hoogtepunt. Per saldo - dus na verrekening van immigratie en emigratie - vestigden zich ruim 63.000 vreemdelingen in Nederland. Het vorig jaar is dat vestigingsoverschot enigszins gedaald en bedroeg het volgens gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) ongeveer 59.000. Het CBS brengt dat in verband met de teruglopende gezinshereniging, waar overigens een stijgende gezinsvorming tegenover staat. Deze cijfers hebben

→ leidt tot illegaliteit omdat er meer vluchtelingen / vreemdelingen buiten status vallen.

alleen betrekking op vreemdelingen. Daarbij komen natuurlijk ook Nederlanders die emigreren of terugkeren van een verblijf in het buitenland.

2.3 Toelating en huidige woningbehoefte

59000
aanvragen
1992:
4923 A2
6891
47000
overige
vreemde-
lingen!
Wat veroorzaakt die extra woningbehoefte voor de huisvesting van asielzoekers? De huidige behoefte wijkt af van de trend in de afgelopen jaren met betrekking tot het aantal toegelaten vluchtelingen. Tot en met 1991 vertoont de toelating van asielzoekers als erkende vluchteling of om klemmende redenen van humanitaire aard immers een betrekkelijk stabiel beeld. Jaarlijks gaat het om tussen de 1.500 en 2.500 mensen. Het afgelopen jaar is dat aantal veel hoger uitgevallen en zijn 4.923 vreemdelingen als vluchteling erkend en hebben 6.891 asielzoekers om klemmende redenen van humanitaire aard een verblijfsvergunning gekregen. In totaal dus bijna 12.000 mensen in één jaar! Voordat u bij u zelf denkt dat Justitie plotseling extreem ruimhartig is geworden, moet worden vastgesteld dat ook het aantal afwijzingen drastisch is gestegen. Dat liep tot 20.000 op.

In de eerste plaats volgt deze stijging uit het besluit van het kabinet - in het voorjaar van 1992 - om achterstanden in de afhandeling van asielverzoeken bij Justitie versneld weg te werken. De directie Vreemdelingenzaken heeft dit zogenoemde achterstandsproject voortvarend ter hand genomen en in 1992 afgerond. Tegelijkertijd heeft het begin 1992 ingevoerde nieuwe toelatings- en opvangmodel voor asielzoekers nogal snel vrucht afgeworpen. Deze snelle procedure - binnen een maand een eerste beslissing nemen - leert in de praktijk dat bij kansrijke asielverzoeken veel eerder dan in het verleden een A-status of verblijfsvergunning kan worden verleend. Beide effecten - het achterstandsproject en eerdere erkenningen in het nieuwe model - zorgden in belangrijke mate voor de piek in 1992.

Tabel 2.2 Beslissingen op asielverzoeken, 1985-1992

	A-status	VTV	Afwijzing
1985	115	643	2.381
1986	176	891	2.605
1987	237	894	8.556
1988	589	915	7.337
1989	1.032	1.076	9.674
1990	694	857	8.999
1991	775	1.920	14.544
1992	4.923	6.891	20.304

A-status: erkenning als politiek vluchteling

VTV: verblijfsvergunning op humanitaire gronden

Bron: Ministerie van Justitie, Directie Vreemdelingenzaken

Daarmee is voor de inspanningen die in de opvang moeten worden verricht, niet alles gezegd. Ook de samenleving moet meewerken. De overheid kan het niet alleen. Er bestond in 1992, ondanks forse inspanningen van mijn collega d'Ancona van WVC en de gemeenten, al een tekort aan woningen voor asielzoekers. Daardoor moesten 4.000 mensen die recht hadden op een zelfstandige woning, noodgedwongen in de asielzoekerscentra blijven. Het kabinet heeft over deze zeer ongewenste en zeer kostbare situatie overleg gevoerd met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG). Dat overleg heeft inmiddels resultaten gehad.

De derde oorzaak van de extra woningbehoefte ligt in het oorlogsgeweld in het voormalige Joegoslavië. Sinds voorjaar 1991 zijn in het voormalige Joegoslavië tussen de twee en drie miljoen mensen op de vlucht. Een klein deel komt naar Nederland. Het kabinet heeft vorig jaar een aantal van de meest zwakken uitgenodigd naar Nederland te komen. Naar schatting verblijven in Nederland ruim 16.000 ex-Joegoslaven (onthemden genoemd). Het kabinet heeft onlangs beslist dat hun verzoeken om toelating nu afgehandeld moeten worden. Ze waren een tijdlang, in samenspraak met de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties (UNHCR), buiten behandeling gesteld.

De directie Vreemdelingenzaken is nu met dit nieuwe karwei bezig. Het merendeel van deze mensen zal in de loop van de komende maanden als vluchteling worden erkend of om klemmende redenen van humanitaire aard een vergunning tot verblijf krijgen. Ze krijgen dat niet allemaal, een individuele afweging zal keer op keer gemaakt worden.

Hiermee is de verklaring gegeven voor de extra woningbehoefte waaraan op korte termijn moet worden voldaan. Die is niet zomaar gebaseerd op een achteloze pennestreek bij het Ministerie van Justitie, maar vindt zijn oorsprong in een aantal in- en externe factoren die op dit moment samenlopen. Ik gaf al aan dat het kabinet daarover afspraken met de VNG heeft gemaakt die uitzicht bieden op een constructieve oplossing van de problematiek. Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de toelating zal ik uiteraard alles doen om die taak niet tot een onmogelijke te maken, maar dat is niet simpel. Maar u en ik zien nog dagelijks de gruwelijke beelden van opgesloten en opgejaagde mensen in het voormalige Joegoslavië en weten dat er nog meer brandhaarden zijn en zullen komen die vluchtelingen voortbrengen.

2.4 Functioneren van de woningmarkt

Het functioneren van de woningmarkt wordt niet alleen bepaald door het aantal woningen, maar ook door toedeling aan de juiste groepen van mensen. In gesprekken met bestuurders en tijdens werkbezoeken valt mij op dat er sprake is van een zekere 'vervuiling' van een deel van de woningmarkt dat valt onder de toewijzingsregels van de lokale overheid. Deels is het een oud en bekend

probleem: mensen die met te hoge inkomens in goedkope huurwoningen zitten. Mijn collega Heerma van het ministerie van VROM probeert dat probleem op dit moment aan te pakken.

Maar ook blijkt het in de grote steden veel voor te komen dat geen of onvoldoende zicht bestaat op wie nu feitelijk een woning bezet. De formele huurder verblijft in dat soort situaties bijvoorbeeld in het buitenland en heeft de woonruimte aan anderen onderverhuurd die normaal gesproken misschien niet voor de woning in aanmerking zouden komen. Daarbij komt dat de feitelijke bewoners van deze huizen niet zelden mensen zijn die geen verblijfsrecht hebben in Nederland. Ik ontken dat probleem niet. Hier komen de belangen van vreemdelingen die mogen blijven te staan tegenover die van hen die hier niet mogen zijn.

U zult mij tegenwerpen dat de verblijfsstatus van een vreemdeling - beter gezegd: illegaal verblijf in Nederland - in de huidige wetgeving geen reden is om iemand een woning te weigeren. Dat is formeel juist, maar collega Heerma is van plan hierin verandering te brengen. Het kabinet vindt dat illegalen moeten worden uitgesloten van (collectieve) voorzieningen. Dat is het ontmoedigingsbeleid en dat passen we liever toe dan razzia's houden. Afsluiten van de voorzieningen, dat is het kabinetsbeleid. En het staat de gemeenten op dit moment al wel vrij om daarmee in het stellen van prioriteiten rekening te houden.

Een eerste vereiste is dat goed zicht bestaat op de feitelijke bezetting van het te verdelen woningbestand. Vandaar dat ik gemeenten daarop voortdurend wijs, recent nog in een bestuurlijk overleg met de gemeente Rotterdam. Met name een aantal grote steden blijkt zich in toenemende mate bewust van de gevolgen van deze 'vervuiling'. Vanuit mijn verantwoordelijkheid, acht ik het ongewenst dat vreemdelingen zonder verblijfsrecht woningen bezetten, terwijl de overheid vreemdelingen die ze zelf heeft toegelaten en hier legaal verblijven, geen of onvoldoende woonruimte kan bieden. Ik hoop en verwacht dat met name de grote steden dit probleem voortvarend ter hand zullen nemen.

2.5 Genuanceerd vreemdelingenbeleid

In het overleg met bijvoorbeeld de grote steden blijkt dat een zekere taboesfeer rond een aantal thema's van het vreemdelingenbeleid ook in de lokale politiek doorbroken is. Colleges van B en W werken aan nota's waarin facetten van het vreemdelingenbeleid aan de orde komen die lange tijd alleen op Rijksniveau besproken zijn. Daarbij redeneren die gemeenten vooral vanuit het belang van de legaal in hun gemeente verblijvende vreemdelingen. Uiteraard staat het welzijn van al hun burgers voorop. Bekeken vanuit de lokale politieke verhoudingen.

Ook het kabinet staat zo'n genuanceerd beleid voor. Ik kan dat niet genoeg zeggen, ook al wordt weleens gepoogd daarvan een karikatuur te maken. Het kabinet volgt ten aanzien van vreemdelingen nadrukkelijk een tweesporenbeleid. Het ene spoor leidt naar versterking van de (rechts)positie van legaal hier verblijvende vreemdelingen. Daarvoor zijn concrete stappen gezet. Het is nu makkelijker Nederlander te worden dan vroeger het geval was. Het hebben van twee nationaliteiten is immers niet meer een probleem. Daardoor neemt het aantal naturalisaties zeer sterk toe. Jaarlijks komen er op die wijze tussen de 20.000 en 30.000 Nederlanders bij.

Het andere spoor is een ontmoedigingsbeleid voor degenen die hier niet mogen blijven. Het is in deze tijd niet meer mogelijk beide zaken los van elkaar te zien. Een dergelijk genuanceerd beleid is ook in het belang van de gemeenten. Maar samenwerking tussen Rijksoverheid en andere overheden is een absolute voorwaarde voor het welslagen van het vreemdelingenbeleid.

2.6 Nederland immigratieland?

Tot slot wil ik u nog even leiden over een glibberig pad waarvan u zich wellicht afvraagt of u daar wel thuishoort, namelijk de discussie over de vraag of Nederland een immigratieland is of niet. Die discussie steekt met een zekere regelmaat de kop op.

Het belang van deze discussie is er, en ik wil dat graag nog eens benadrukken, niet puur één over toelating, van grote gebaren van humaniteit of progressief denken. Het heeft te maken met de kwaliteit van de samenleving waarover ik eerder heb gesproken. Het debat spitst zich naar mijn mening thans teveel toe op louter de vraag of Nederland nu wel of niet een immigratieland is. Alsof met een antwoord op die vraag, de discussie gesloten kan worden. Dat is natuurlijk niet zo. Beter is het om vooral de gevolgen van actieve of minder actieve vormen van toelating met elkaar te bespreken. Gevolgen voor de huisvesting, de arbeidsmarkt, kansen op een redelijk bestaan en maatschappelijke rust. Daar ligt de kern van onze opdracht de komende jaren, niet in een betrekkelijk academische discussie over een begrip.

En Nederland is tegelijk wel en niet een immigratieland. Vanuit het oogpunt van toelatingsbeleid is het dat niet. Nederland voert, zoals gezegd, een restrictief toelatingsbeleid en ik verwacht dat dit de komende jaren zo zal blijven. Actieve werving van immigranten ligt al 25 jaar achter ons. Maar het feit dat zich jaarlijks in Nederland per saldo 60.000 vreemdelingen vestigen, is niet weg te poetsen. Dat is een respectabel aantal mensen voor wie huisvesting, scholing, werk, onderwijs, eventueel inkomen en andere voorzieningen, beschikbaar moeten komen. Nederland is vanwege haar verdragsverplichtingen, haar wezenlijke belangen en bijzondere redenen van humanitaire aard wel degelijk een immigratieland.

Worst
conclusie

- X Hieruit kan ik twee conclusies trekken. De inspanningen om de komst van vreemdelingen - buiten de drie pijlers van het toelatingsbeleid - te beheersen, moeten gehandhaafd, en op onderdelen versterkt worden. Ik denk daarbij aan een consistent en stringent beleid voor illegaal verblijvende vreemdelingen, aan striktere handhaving van de geldende regels. Tegelijk moet, ook in de volgende kabinetsperiode, verder gebouwd worden aan het daadwerkelijk bieden van kansen aan vreemdelingen die hier mogen blijven.

Alleen met deze tweeslag is het mogelijk een geloofwaardige en gerespecteerde overheid neer te zetten. En daar heeft de burger - Nederlander of legaal verblijvende vreemdeling - momenteel meer behoefte aan dan ooit.

WONINGBEHOEFTEBEPALING EN IMMIGRATIE: VROM-BELEID

3.1 Inleiding

Mijn inleiding gaat over de ramingen en hoe daar in het beleid mee wordt omgegaan. Ik zal u niet vermoeien met beschouwingen over ramingstechnieken en hun toepassingen. Ik zal proberen u enige achtergrondinformatie te geven over de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan het akkoord dat het kabinet en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) op 5 maart jongstleden sloten. De heer Kosto wees daar al even op. Daar zijn afspraken gemaakt over een planmatige aanpak van de huisvesting van verblijfsgerechtigden of statushouders. Dat zijn asielzoekers die tot ons land zijn toegelaten en uit dien hoofde als ingezetenen recht hebben op huisvesting in ons land.

Professor Van der Kaa, een befaamd Nederlands demograaf, heeft eens gezegd dat het doen van voorspellingen over migratie-ontwikkelingen zoiets is als het je begeven in een driedimensionale schiettent. Voorzover ik me bij die beeldspraak al iets kan voorstellen, lijkt het me in ieder geval een zeer riskante aangelegenheid! Vandaar mijn terughoudendheid.

drs. F.P. van Beetz, Ministerie van VROM,
DGVH, Afdeling Bewoners en Woonruimtezaken

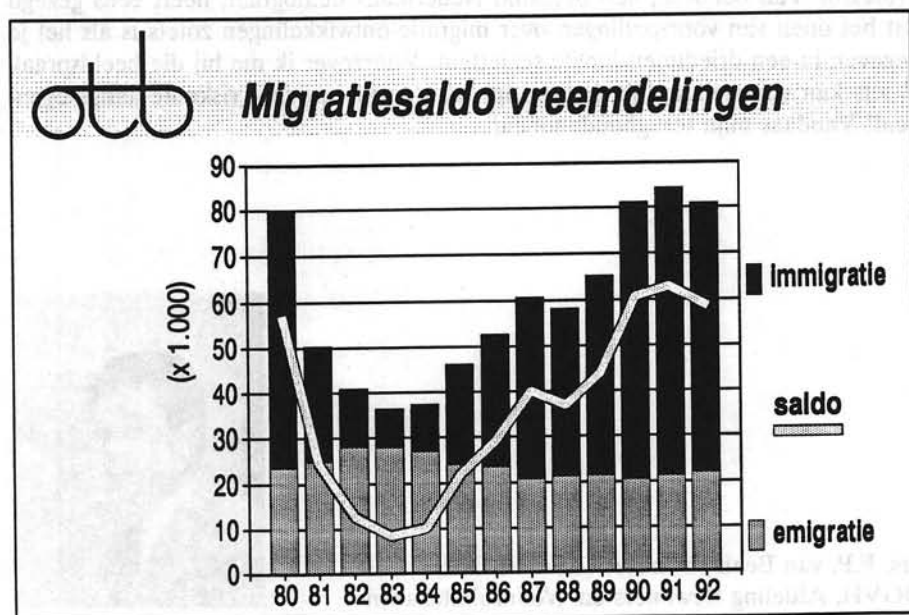
3.2 Ramingen en werkelijkheid

Immigratieveronderstellingen weerspiegelen het grillige karakter van de buitenlandse migratie. Toch is voor het uitstippelen van beleid enig houvast nodig.

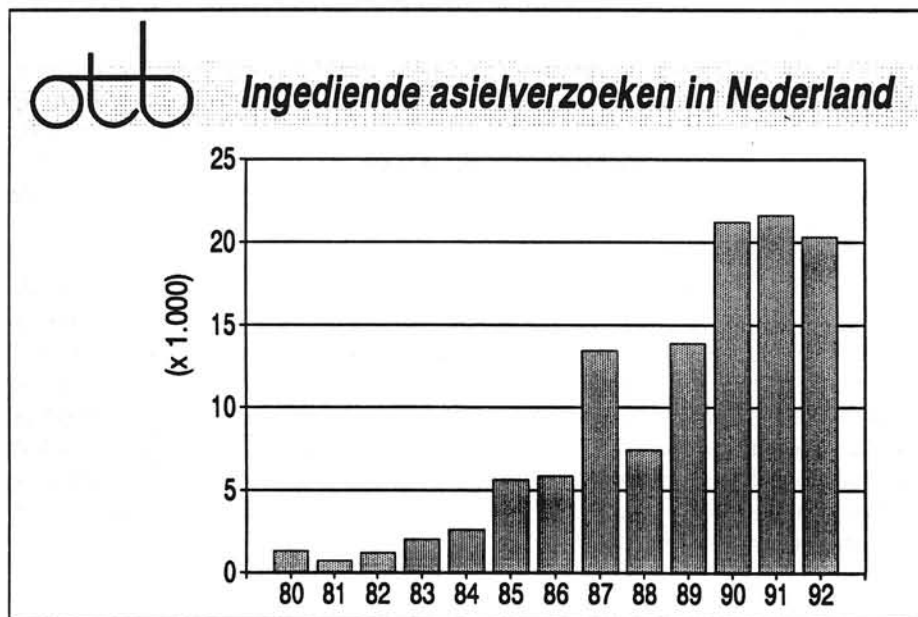
Voor de volkshuisvesting wordt uitgegaan van de woningbehoefte zoals deze eens per vier jaar wordt gemeten in het Woningbehoefte-onderzoek (WBO). De bevolkingsontwikkeling wordt met behulp van de CBS bevolkingsprognose verwerkt in de Primos-huishoudensramingen. Die liggen ten grondslag aan de woningbouwprogrammering. De migratiecomponent wordt in de CBS-prognose meegenomen. Op basis daarvan worden de meerjarenramingen voor nieuwbouw opgesteld.

De migratiecomponent in de CBS-prognose wordt gebaseerd op meerjarige trends in de 'feitelijke' migratie en deskundigenoordelen. Hierbij wordt een administratieve correctie toegepast omdat de cijfers van het ministerie van Justitie zijn gebaseerd op gegevens uit het bevolkingsregister. Daarbij wordt echter niet gemeten hoeveel personen het land met onbekende bestemming hebben verlaten. Immers, deze personen zullen zich veelal niet uitschrijven uit het bevolkingsregister.

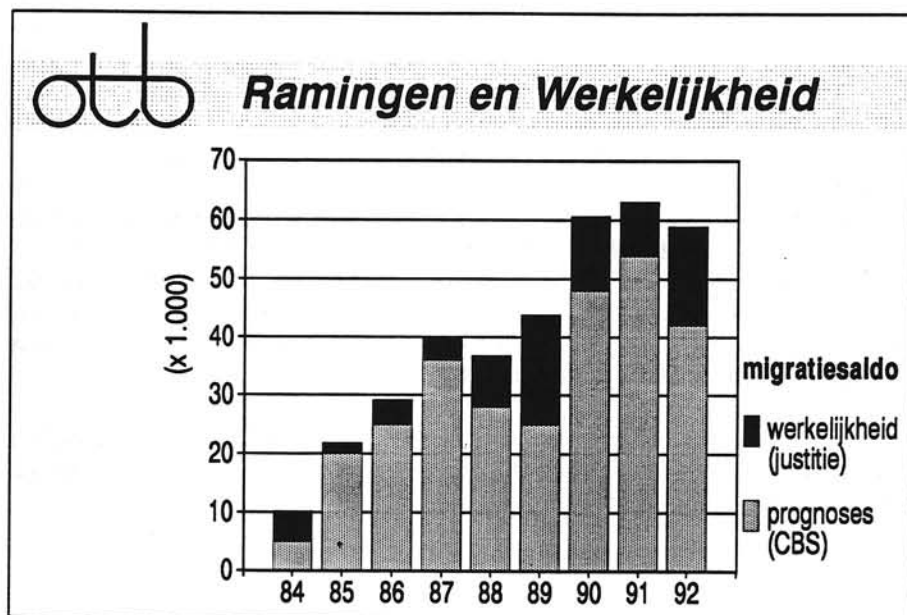
Afb. 3.1 Migratiesaldo vreemdelingen, 1980-1992

Afb. 3.2 Migratiesaldo: CBS-ramingen en werkelijkheid (volgens Ministerie van Justitie), 1984-1992

Afb. 3.3 Ingediende asielverzoeken in Nederland, 1980-1992

De laatste jaren (1991 en 1992) geeft het migratiesaldo zelfs een daling te zien terwijl in die jaren een forse stijging van het aantal asielzoekers is te constateren. Dit wordt met name veroorzaakt door een sterke daling van de gezinshereniging.

- grote vraag naar woningen door (ook) migratie*
- X Toegelaten asielzoekers vormen maar een klein gedeelte van de totale immigratie. Een groot deel van de immigratie wordt gevormd door EG-onderdanen die hier komen werken en familieleden van voormalige immigranten die zich hier op grond van gezinshereniging (Marokkanen en Turken) vestigen. Bij het volkshuisvestingsbeleid wordt dus de huisvesting van asielzoekers niet apart bij de woningbouwprogrammering meegenomen.

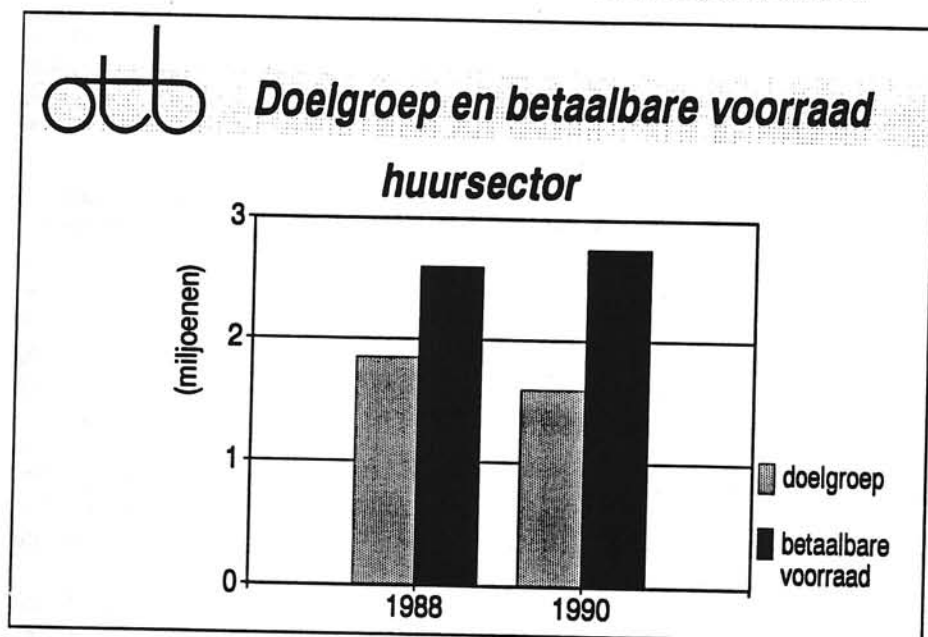
Op 5 maart 1993 hebben de bewindslieden van VROM een brief aan de Tweede Kamer gestuurd naar aanleiding van het Trendrapport waarin de gestegen woningbehoefte centraal staat. De migratiecomponent speelt in deze gestegen woningbehoefte ten opzichte van VINEX en de nota Volkshuisvesting in de jaren negentig een rol. In de Trendbrief wordt gekozen voor een intensivering van de nieuwbouw van 162.000 woningen in de periode 1990-2005 waarvan 144.000 vóór het jaar 2000 gerealiseerd moeten worden. De nadruk in deze bouwinspanningen zal komen te liggen bij de duurdere koop- en huursector, aangezien daar de grootste behoefte aan bestaat.

3.3 Bestaande woningvoorraad is groot genoeg

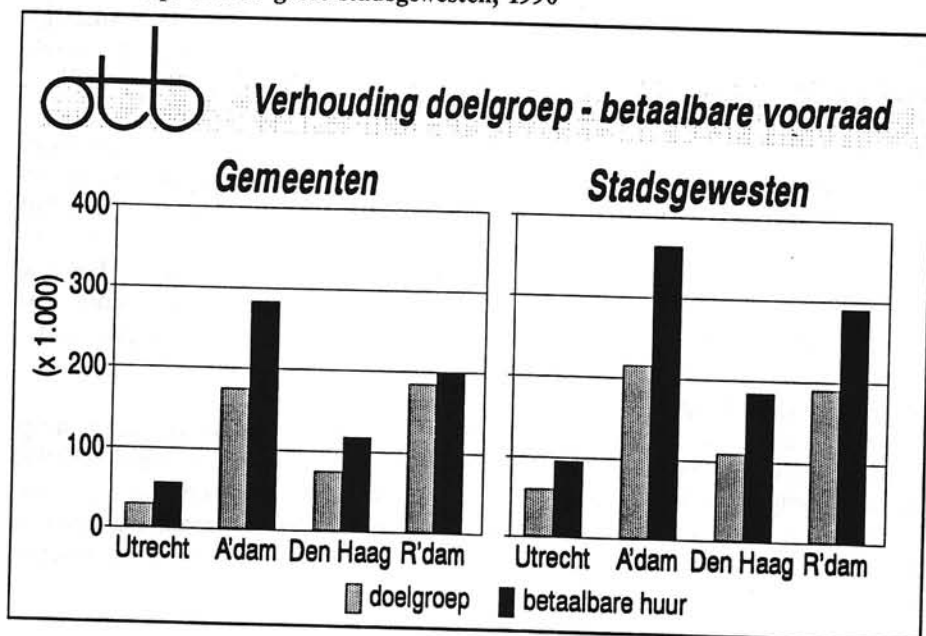
De Trendbrief geeft dus aan, dat niet méér gebouwd gaat worden in de goedkope sector, maar dat een effectiever gebruik gemaakt zal moeten worden van de bestaande woningvoorraad. Dit geldt dus ook voor de huisvesting van asielzoekers die in het algemeen gelet op hun inkomen aangewezen zullen zijn op de goedkope huurwoningvoorraad. Die ruimte in de betaalbare huurwoningvoorraad is er ook! Als gekeken wordt naar de verhouding tussen het aantal huishoudens dat behoort tot de doelgroep van het volkshuisvestingsbeleid (de lagere inkomensgroepen) en het aantal woningen in de bestaande betaalbare huurwoningvoorraad, dan kan deze groep ruim in deze voorraad gehuisvest worden. Bij de woningtoewijzing gaat het derhalve de komende jaren om een betere afstemming van huur en inkomen. Ditzelfde geldt in feite ook voor de huisvesting van asielgerechtigden. Ook zij behoren gezien hun inkomen op het moment van statusverlening vrijwel allemaal tot de doelgroep van beleid. Het is dus een kwestie van keuzes maken, prioriteiten stellen.

- X Vaak wordt geroepen dat er extra woningen gebouwd moeten worden, specifiek voor asielgerechtigden. Dit is echter geen begaanbare weg. Een dergelijk handelen zou stigmatisering in de hand werken!

Afb. 3.4 Doelgroep en betaalbare voorraad in de huursector, 1988 en 1990

Afb. 3.5 Verhouding doelgroep - betaalbare voorraad in de vier grote steden, resp. de vier grote-stadsgewesten, 1990

3.4 Afspraken kabinet

Ging het Rijk dan toch overstag toen zij in het overleg van 5 maart 1993 aan de VNG toezegde zo nodig budgetten voor 7.500 woningen in de sociale sector naar voren te halen? Dat lijkt misschien zo, maar de werkelijkheid is zoals wel vaker genuanceerder.

Sinds 1989 is het wereldbeeld drastisch veranderd. De stabiliteit - ook vlakbij - is sterk afgenomen. Dit is ook te zien aan de forse toename van het aantal asielzoekers, dat in Nederland asiel aanvroeg. Door deze toename is de opvang een toenemend knelpunt; niet alleen financieel, maar ook in psychologisch en sociaal opzicht. Asielzoekers en asielgerechtigden moeten lang wachten voor zij vanuit de centrale opvang naar de decentrale opvang of de reguliere huisvesting kunnen doorstromen. Voor mensen die al traumatische ervaringen achter de rug hebben, werkt een lang verblijf in dergelijke centra hospitalisering in de hand.

Rijk en gemeenten hebben voor de oplossing van dit probleem een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. De VNG heeft dit ook erkend. Daarom is gezamenlijk intensief gezocht naar het vinden van een adequate oplossing van de stagnerende doorstroming naar de reguliere woningmarkt.

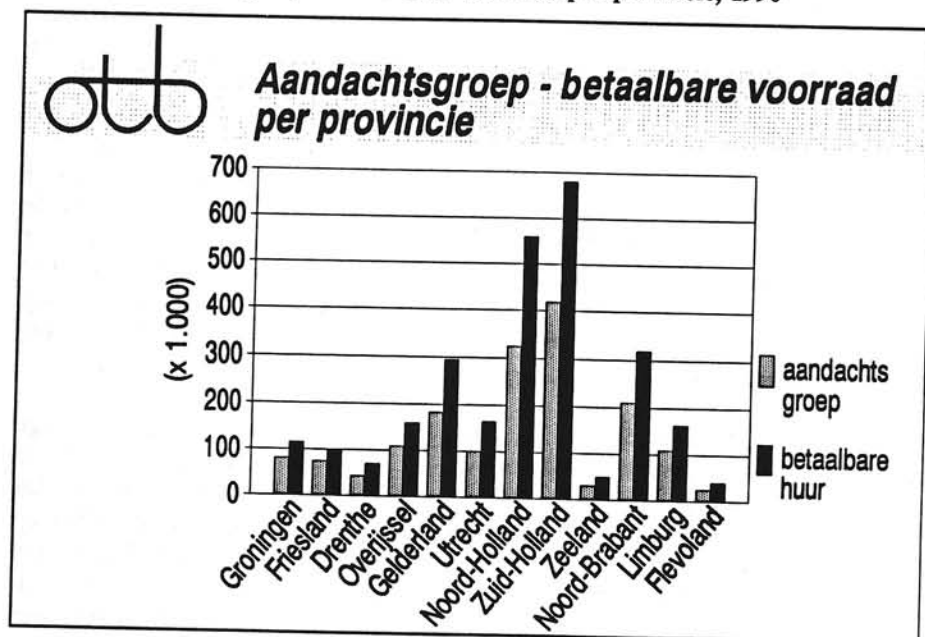
Uiteindelijk is voor de behoefte in 1993 om voldoende woonruimte beschikbaar te krijgen voor 30.000 statushouders een mogelijke oplossing gevonden in een taakstelling per gemeente. Deze taakstelling is gebaseerd op een verdeling van die 30.000 statushouders over deze gemeenten op grond van het aantal vrijkomende woningen in de betaalbare huurwoningvoorraad. Er is zoveel mogelijk rekening gehouden met de situatie op de lokale woningmarkt en met de mogelijkheden van gemeenten en corporaties om via het woonruimteverdelingsinstrumentarium invloed uit te oefenen op de toedeling van deze vrijkomende woningen.

Om te voorkomen, dat door deze taakstelling tijdelijk langere wachtlijsten ontstaan en tevens om de lokale partijen te ondersteunen in het verkrijgen van voldoende draagvlak, is toch besloten - op aandrang van de VNG - om het budget voor 7.500 sociale huurwoningen vervroegd beschikbaar te stellen, als hiervoor onvoldoende ruimte binnen de huidige budgetten zou bestaan. Immers, de kapitaalmarktrente is het afgelopen half jaar sterk gedaald, waardoor met dezelfde budgetten macro gezien veel meer woningen kunnen worden gebouwd.

Verdeling taakstelling

Bij de verdeling van de taakstelling is uitgegaan van de betaalbare huurwoningvoorraad (ca. 2,7 miljoen). Jaarlijks komen in die voorraad ruim 240.000 woningen vrij. Hiervan zijn in 1993 ca. 15.000 woningen nodig om het probleem op te lossen, oftewel 6¼% van het aantal mutaties in die voorraad! Dit moet te doen zijn zonder dat andere urgente woningzoekenden extra lang moeten wachten.

Afb. 3.6 Aandachtsgroep - betaalbare voorraad per provincie, 1990

3.5 Tot slot

Moraal: een leraar vroeg eens aan Jantje:

- Als ik jouw vader 1000 gulden leen die hij in tien jaar aan mij terug moet betalen, hoeveel krijg ik dan nog na vijf jaar van hem?
- Niets, antwoordt Jantje
- Jantje, kan jij niet rekenen? vraagt de leraar
- Jawel meester, ik kan best rekenen, maar U kent duidelijk mijn vader niet!!

We hebben een realistische taakstelling berekend en aan de gemeenten meegegeven. Zij zullen dat waar moeten maken en de afspraken honoreren. Ik hoop dat er weinigen zullen zijn als de vader van Jantje. We hebben, aldus staatssecretaris Heerma, immers geen alternatief!!

In Trouw van zaterdag 5 juni 1993 trof ik een bemoedigend interview aan met wethouder De la Mar van Leiden. Leiden is geen rijke stad met een ruime voorraad. Toch slaagt Leiden erin de ROA-opvang van de gevraagde 2 % tot 3 % op te krikken (gevolgd door enkele aangrenzende gemeenten); Leiden zal ook de taakstelling voor de statushouders uitvoeren. Zij problematiseren niet, maar vergroten het draagvlak onder de bevolking. Dit onder andere door een groot-scheeps onderzoek naar de stambomen van tien typisch Leidse families (zoals

Sjardin, Labordus, De Wekker): 75% van de echte Leienaren stamt van vluchtelingen af! Volgens De la Mar - en ik ben het met hem eens - moet het mogelijk zijn voldoende woningen voor vluchtelingen vrij te maken zonder dat de wachtlijsten van woningzoekenden drastisch toenemen.

Nog een zijweg. In het Amsterdams Historisch Museum hangt een schilderij van de schilder Lingelbach. Het stelt de Dam voor, met het nieuwe stadhuis in aanbouw (1656). Als u er een keer langs komt, moet u eens op het beeld van die honderden Amsterdammers op dat schilderij letten. Voor mij het beeld van een pluriforme samenleving: veel mensen dragen kleding uit verre landen en vormen samen een geschakeerd beeld van een toen reeds cosmopolitische samenleving. Leiden en Amsterdam, vroeger en nu, het kon en het kan. Heeft King (en Priemus) dan toch gelijk?

Ik ben me ervan bewust dat de taakstelling veel van alle betrokkenen vraagt. Goede begeleiding is daarom noodzakelijk - ook en vooral in de sfeer van informatievoorziening en kennisoverdracht. Daar wordt aan gewerkt. De ministeries van VROM en WVC hebben daartoe gezamenlijk met de VNG en de landelijke centrales van woningbouwverenigingen NWR en NCIV een projectbegeleidingsgroep in het leven geroepen om de uitvoering van de taakstelling te coördineren en zo nodig bij te sturen. Op lokaal en regionaal niveau zijn de inspecties van de volkshuisvesting, de WVC-consulenten en de vertegenwoordigers van NWR en NCIV actief. Zij zijn ook de vraagbaak voor problemen op lokaal en regionaal niveau. Mocht u concrete vragen hebben die met de uitvoering van de taakstelling te maken hebben, dan verwijs ik u graag naar deze instanties en contactpersonen.

Het lijkt erop dat hier sprake is van een beleid dat iets in zich draagt van een noodoplossing. Dat is ten dele waar: er is sprake van noodsituaties. TV-beelden maken ons dagelijks ooggetuige van omstandigheden die we lange tijd voor ondenkbaar hielden of in ieder geval ver van ons weg. Wij in Nederland kunnen helpen die nood te verlichten. Het is goed daarbij te bedenken dat we slechts een klein steentje bijdragen.

ASIELZOEKERS EN OPVANG: HET BELEID VAN WVC

4.1 Inleiding

Het kabinet en de VNG zijn onlangs overeengekomen om 30.000 reguliere plaatsen beschikbaar te stellen voor de huisvesting van voormalige asielzoekers. Ook zullen 7.500 woningen eerder worden gebouwd dan was gepland. Is dat een bewijs van het toenemende besef dat de Nederlandse samenleving zich beter moet instellen op de gevolgen van immigratie? Ik hoop het van harte want de tijd dat er kon worden volstaan met incidentele maatregelen is definitief voorbij. Jaarlijks zullen zich tienduizenden migranten in Nederland melden in de zekerheid of in de hoop zich hier te mogen vestigen. Met dit feit zal niet alleen de huisvestingssector maar de hele samenleving rekening moeten houden. Ik zal in het vervolg van mijn verhaal niet expliciet ingaan op de huisvesting. Daar ligt geen primaire taak voor het ministerie van WVC. Ik zal proberen aan te geven op welke manier overheid en samenleving met meer perspectief zouden kunnen omgaan met immigratie en met de opvang van diegenen die tot Nederland worden toegelaten. Mijn stelling is de volgende. Immigratie blijft doorgaan en het aantal immigranten of allochtonen in Nederland blijft daarom toenemen. Dit heeft ingrijpende gevolgen voor onze samenleving. Om dat proces voor de samenleving en betrokkenen positief te laten uitvallen, moet aan bepaalde voorwaarden worden voldaan. Ik zal die voorwaarden proberen te schetsen.

drs. E.L. Engelsman, Ministerie van WVC,
directeur Vluchtelingen, Minderheden
en Asielzoekers

4.2 Nederland immigratieland?

Hoe is de instroom van buitenlanders en hoe zal die zich de komende tijd gaan ontwikkelen? Ik neem de immigratie in 1991 als voorbeeld. Die bedroeg in dat jaar 120.000. Daarvan hadden 36.000 immigranten de Nederlandse nationaliteit waaronder 8000 Antillianen en Arubanen.

Het aantal immigranten met een buitenlandse nationaliteit bedroeg dus 84.000, inclusief 22.000 asielzoekers. Daartegenover stond een emigratie van 21.000 buitenlanders. Als we dan nog meerekenen het aantal buitenlanders waarvan we pas achteraf hebben kunnen vaststellen dat ze zijn geëmigreerd omdat ze zich niet hebben laten uitschrijven uit het bevolkingsregister (in 1991 in totaal 13.000) dan komt de netto toename van het aantal buitenlanders in 1991 door immigratie op ± 50.000 . Het is overigens interessant vast te stellen dat het percentage binnenkomende immigranten op de totale bevolking in de landen van West-Europa, landen die geen actief immigratiebeleid voeren, nauwelijks of niet meer achterblijft bij dat van "echte" immigratielanden als de Verenigde Staten, Australië en Canada. Vergelijk een percentage van 0.81 in Canada, 0.26 in de VS en 0.71 in Australië met 1.04 in Duitsland, 1.52 in Zwitserland, 0.40 in Nederland en 0.53 in België. De verschillen tussen immigratielanden en West-europese niet-immigratielanden vervagen steeds meer. Het verschil zit dus niet zozeer in de aantallen immigranten als wel hoogstens in het gevoerde immigratiebeleid.

Immigratie blijft doorgaan

Hoe zal de immigratie zich gaan ontwikkelen in de komende jaren? Voorspellingen blijven voorspellingen maar één ding hebben de prognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Nederlands Interdisciplinair Demografisch Instituut (NIDI) voor de komende jaren in elk geval gemeen: de komende jaren zal er sprake blijven van immigratie. Over de exacte omvang ervan bestaat geen volstrekte duidelijkheid. Er is een relatie met economische trends en met het gevoerde toelatingsbeleid, maar van een immigratiesaldo van enige omvang zal zeker sprake blijven. En er zullen waarschijnlijk ook verschuivingen blijven optreden in de samenstelling van de immigrantenpopulatie. Er heeft al een verschuiving van arbeidsmigratie naar volgmigratie in de vorm van gezinshereniging en gezinsvorming plaatsgevonden. En betrekkelijk nieuw voor ons land is het verschijnsel van asielmigratie. In de toekomst zal het aantal gezinsherenigers afnemen en het aantal gezinsvormers toenemen. Een ding is echter meer dan waarschijnlijk. West-Europa zal een flinke aantrekkingskracht blijven uitoefenen op mensen die elders in minder gelukkige omstandigheden verkeren. De immigrantenpopulatie zal qua herkomst, samenstelling en achtergrond blijven veranderen. En een deel van de migratie zal zich op Nederland richten.

4.3 De immigrantenpopulatie anno 1993

Wie zijn nu die immigranten anno 1993? Een langzamerhand steeds gemêleerder gezelschap. Asielzoekers, die in afwachting zijn van een beslissing over hun asielverzoek, ex-asielzoekers met een vergunning tot verblijf of met een vluchtelingenstatus, uitgenodigde vluchtelingen, mensen die voorlopig niet teruggestuurd kunnen worden, de zogenaamde gedoogden, ontheemden uit het voormalige Joegoslavië, en immigranten in het kader van gezinshereniging en gezinsvorming. Alle verschillen in achtergrond en verblijfsstatus ten spijt, op het moment dat immigranten toestemming hebben gekregen om zich hier te vestigen, staan zij allemaal voor dezelfde opgave: zo snel mogelijk een zelfstandige plek in de nieuwe samenleving te verwerven. Zowel betrokkene zelf als de samenleving hebben er belang bij dat dat lukt.

4.4 De houding tegenover immigratie

Bij velen bestaat nog steeds het idee dat de immigratie wel weer over zal gaan of dat we het van ons af kunnen houden. En dan zwijg ik nog maar over diegenen die vinden dat we het van ons af moeten houden. Veel heil wordt verwacht van een strakker toelatingsbeleid. Maar het is goed om te beseffen dat de instroom slechts in beperkte mate door de overheid beïnvloedbaar is. Penninx heeft ons voorgehouden dat het merendeel van de immigranten onmogelijk tegen te houden is. Volgens hem heeft de overheid op 70% van het aantal immigranten geen vat. Of ze hebben de Nederlandse nationaliteit, of ze doen een rechtmatig beroep op gezinshereniging en gezinsvorming, een recht dat in artikel 8 van de Europese Conventie voor de Rechten van de Mens is vastgelegd. Ze doen een beroep op het Vluchtelingenverdrag of ze kunnen zich als EG-onderdaan hier vestigen als ze in hun eigen onderhoud willen voorzien. De resterende immigranten komen hier naar toe als studenten, sporters, kunstenaars, managers van multinationals of gespecialiseerde arbeidskrachten. Het is dus niet wijs om van het toelatingsbeleid de oplossing te verwachten. Waarmee ik niet wil zeggen dat een restrictief toelatingsbeleid niet nodig zou zijn. Laat daar geen misverstand over bestaan. Maar accepteer ook dat immigratie bij de wereld van nu hoort en onmogelijk te voorkomen is, dat immigranten ons land zullen blijven binnenkomen en dat hun aanwezigheid nieuwe eisen stelt aan onze samenleving die daardoor permanent anders wordt. Acceptatie van dit feit door alle geledingen van de samenleving is in mijn ogen voorwaarde nummer één. Laten we ons nuchter en pragmatisch op immigratie instellen.

→ asielzoekers

samenstelling = breed

← !

acceptatie!

4.5 Integratie van nieuwe immigranten

De volgende vraag is wat te doen met die mensen die geheel rechtmatig ons land binnenkomen om hier te blijven. Daartoe is een beleid nodig dat de maat-

schappelijke gevolgen van immigratie adequaat kan opvangen, op een manier die samenleving en immigranten voordeel brengt. Het zou bijvoorbeeld een logische gedachte zijn om diegenen die wel toegelaten worden dan ook meteen na binnenkomst goed voor te bereiden op een zelfstandig bestaan in Nederland. Daar valt nog de nodige winst te halen. In meer algemene zin geldt dat we veel meer zouden moeten investeren in de beginfase van het integratieproces. De inburgeringsproblemen van nu en van de toekomst dienen zich immers al vanaf het allereerste begin aan. Neem bijvoorbeeld de nieuwkomers die in het kader van gezinshereniging en gezinsvorming hier naar toe komen. Een groot deel heeft weinig opleiding genoten, men is niet meer leerplichtig, spreekt de taal niet en is niet op de hoogte hoe de Nederlandse samenleving in elkaar steekt. Als men het dan allemaal zelf moet uitzoeken is de uitkomst is voorspelbaar. Velen redden zich slechts met moeite. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de opvang van de nieuwkomers. WVC probeert een gericht opvangbeleid bij gemeenten te stimuleren en van de grond te krijgen. Daartoe is een opvangmodel nieuwkomers ontwikkeld, een model waarmee gemeenten nieuwkomers actief kunnen benaderen en meteen op het spoor van integratie kunnen zetten. Maar met de door WVC gesubsidieerde opvangprojecten in 18 gemeenten en één regio wordt slechts een klein deel van de nieuwkomers bereikt.

az specifiek
Aan andere categorieën van immigranten zoals toegelaten asielzoekers, uitgenodigde vluchtelingen en gedoogden worden zo snel en zo intensief mogelijk als hun rechtspositie het toelaat, inburgeringsactiviteiten aangeboden. Daarbij valt op dat het tempo en de mate waarin inburgeringsactiviteiten aan nieuwe immigranten wordt aangeboden sterk gekoppeld is aan hun verblijfsstatus en hun specifieke migratie-achtergrond. Voor de verschillende categorieën als ex-asielzoekers, gedoogden, vluchtelingen, nieuwkomers in het kader van volgmigratie bestaan evenzovele inburgeringsregimes. Het traject dat men achter zich heeft blijkt bepalender dan wat men voor zich heeft. Dit is gezien de integratiedoelstelling van het beleid nogal merkwaardig. We zijn nu op het departement bezig om de opvangactiviteiten voor de diverse categorieën meer op elkaar af te stemmen.

4.6 Integratie van allochtone jongeren

Niet alleen voor nieuwe immigranten maar ook voor allochtone kinderen, die naar Nederland komen of hier geboren worden, verloopt de integratie niet zonder problemen. Veel allochtone kinderen beginnen al met een achterstand aan het onderwijs. De migratie van de ouders en hun culturele achtergrond blijken nog steeds van invloed. Veel kinderen zijn achter in de taalontwikkeling en missen een aantal vaardigheden die in het Nederlandse onderwijs de doorslag geven. Die achterstand neemt gedurende de schoolloopbaan vaak alleen nog maar toe. Het onderwijs alléén kan die achterstand niet inlopen. WVC is druk bezig met het verbreden van het educatieve aanbod, in de voorschoolse leeftijd om achterstand te voorkomen en door buitenschoolse activiteiten in aansluiting

op het onderwijs om achterstand in te lopen. Daarbij wordt geprobeerd de ouders zelf een actieve bijdrage te laten leveren. De Op-stap-projecten zijn een bekend voorbeeld van deze aanpak. Het motto is zo vroeg mogelijk actie ondernemen waar dat nodig is en betrokkenen zelf verantwoordelijkheid laten nemen.

4.7 Investeren in integratie

Nieuwkomers en jongeren krijgen in het beleid van WVC veel aandacht omdat ze aan het begin van het inburgeringsproces staan. Investeren in die beginfase biedt in mijn ogen een aantal grote voordelen. Ik geef u drie argumenten voor een intensiever opvang- en inburgeringsbeleid.

Op de eerste plaats, voorkomen is beter dan genezen. We zouden er voor moeten zorgen dat de faciliteiten voor immigranten na binnenkomst zo goed mogelijk aansluiten bij hun behoeften, mogelijkheden en aspiraties zodat zij zich na het doorlopen van een opvangprogramma zelf kunnen redden. En zoals ik al zei, we moeten er ook op toezien dat er voor de diverse categorieën een redelijk vergelijkbaar aanbod komt. Samengevat, hoe eerder in het integratieproces maatregelen worden getroffen om in tekorten te voorzien, des te minder er in een latere fase nodig is aan achterstandsbeleid waarvan de slaagkans betrekkelijk klein is.

Op de tweede plaats, het bespaart geld. Investeer in de mogelijkheden van mensen in plaats van af te wachten tot het fout gaat en een veel zwaarder beroep op de openbare kas het gevolg is. Dat is uiteindelijk veel goedkoper.

Op de derde plaats, het bevordert de maatschappelijke stabiliteit. Omdat achterstanden zo kunnen worden voorkomen kan ook de noodzaak om in het verdere inburgeringstraject aparte maatregelen voor allochtonen te blijven treffen, worden teruggedrongen. Ik denk dat een apart beleid voor allochtonen door de Nederlandse bevolking eerder geaccepteerd zal worden naarmate die bijzondere maatregelen tijdelijk zijn en gericht zijn op het verwerven van vaardigheden die allochtonen om voor zichzelf sprekende redenen niet kunnen hebben. Dat is geen onbelangrijk punt. Want de misverstanden over een veronderstelde voorkeursbehandeling van minderheden zijn legio en hardnekkig. Het is dus belangrijk om aparte maatregelen ook daadwerkelijk te treffen in die omstandigheden waarin ongelijke behandeling gerechtvaardigd is. En die liggen vooral in het begin van het integratieproces.

② Een flinke investering in de beginfase van inburgering, zoals een goede en tijdige opvang van nieuwe immigranten en van allochtone jongeren is in mijn ogen voorwaarde nummer twee voor een multiculturele samenleving. Reik vaardigheden aan die nodig zijn om in te burgeren. Daarna is het de verantwoordelijkheid van betrokkenen om zich tot het uiterste in te spannen die vaardigheden ook te gebruiken. Ook de samenleving is dan aan zet. Allochtonen zullen een eerlijke kans moeten krijgen om hun bijdrage te leveren.

Dat zijn minimale eisen die we moeten stellen. Nederlanders zullen immigranten moeten accepteren als medeburgers. Discriminatie, achterstelling dus op grond van huidskleur of herkomst, is ten ene male onaanvaardbaar. Van de immigranten mag op hun beurt worden verwacht dat zij zich tot het uiterste inzetten voor een zelfstandige positie in hun nieuwe samenleving en zich houden aan de alhier geldende regels. Daar mogen we ze ook op aanspreken. Dat is de ondergrens die we moeten trekken. We moeten over en weer duidelijk zijn over wat mag en wat niet mag, wat we van elkaar kunnen accepteren en wat niet. Hard zijn naar de Nederlanders toe door te zeggen dat ze niet mogen discrimineren werkt niet als we ook niet tegelijkertijd eisen stellen aan de minderheden.

Maar hoe staat het daarmee nu eigenlijk? Spannen minderheden zich wel voldoende in? Geven Nederlanders minderheden een echte kans? Laat ik met de laatste vraag beginnen. Veelbetekenend is wat het rapport over sociaal-culturele verkenningen van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) daarover zegt. Volgens het SCP vinden steeds meer Nederlanders dat er te veel buitenlanders zijn. Die Nederlanders, zo onderzocht het SCP, bleken er overigens geen racistische en vreemdelingenvijandelijke opvattingen op na te houden. Er is dus blijkbaar geen sprake meer van een betrekkelijk overzichtelijke maatschappij die bevolkt wordt door een kleine groep racisten en vreemdelingenhaters en een grote meerderheid van tolerante burgers. Realistischer is het beeld van een groeiende groep mensen die door de voortgaande immigratie iets fundamenteel ziet veranderen en zich daar zorgen over maakt. Dat is een terechte zorg. Maar de door diezelfde Nederlanders vaak naar voren gebrachte oplossing van een immigratiestop is niet reëel. In hun ogen zou Nederland te vol zijn. Is dat zo? Het is natuurlijk maar hoe je het bekijkt en wat je onder vol verstaat. Zo lijkt mij de stelling dat het noorden van Nederland nog niet geheel 'vol' is, wel verdedigbaar. Maar als men vindt dat ons land vol is, bedoelt men iets heel anders. Wat men eigenlijk wil zeggen is dat Nederland te vol is met buitenlanders. Want met 'witten' is Nederland nooit te vol. De vrees is dat als er meer buitenlanders bijkomen de spoeling voor iedereen dunner wordt. Door zó te denken wordt de nieuwkomers geen echte kans gegund. Men zou zich moeten realiseren dat juist dát de gemeenschap geld kost. Het levert in elk geval niet de multiculturele samenleving op waar we zo graag over spreken. Het zou goed zijn als die boodschap eens luid en duidelijk door de politiek zou worden uitgedragen.

Er is ook nog de andere kant van de medaille. Het staat voor mij vast dat de eigen inzet van minderheden medebepalend is voor het beeld dat de samenleving van hen heeft. Op de meeste allochtonen is niets aan te merken. Maar bepaald gedrag mag niet getolereerd worden. Als ouders hun dochter van school houden, dan is dat fout. Toenemende criminaliteit onder allochtone jongeren is een slechte zaak. Daar mogen we de jongeren, hun ouders en de eigen gemeenschap dan ook op aanspreken.

4.8 De multiculturele samenleving

Het handhaven van die ondergrens, het actief meedoen aan de ene kant en het mee laten doen aan de andere kant, dat is voorwaarde nummer drie. Als nu aan die drie voorwaarden wordt voldaan, zijn we er dan? Laat ik ze voor de goede orde nog even noemen. Acceptatie van immigratie als een permanent fenomeen dat nieuwe eisen stelt aan de samenleving, meer investeren in de opvang en inburgering, en het trekken van duidelijke grenzen in het samenlevingsverkeer tussen allochtonen en autochtonen. Is er dan als het ware vanzelf sprake van een multiculturele samenleving? Om te beginnen kunnen we vaststellen dat de aanwezigheid van immigranten anno 1993 overal in Nederland merkbaar is. Het gaat niet alleen meer over de Schilderswijk, Amsterdam Zuid-Oost en het Afrikaanderplein. In het hele land staan asielzoekersopvangcentra. Allochtonen maken een steeds groter aandeel uit van arbeidsorganisaties en scholen. De consumentenmarkt wordt multicultureel. De multiculturele samenleving is dus gewoon al jaren in wording. In de oude wijken van de grote steden bestaat daarmee de meeste ervaring. Daar proberen dag in dag uit bevolkingsgroepen, die generaties geleden nog niet eens van elkaars bestaan en cultuur wisten, soms moeizaam een modus vivendi te vinden. Vaak zelfs met horten of stoten. Want hoe ga je met elkaar om als je elkaar niet goed begrijpt, als je zo weinig gemeen lijkt te hebben, als je door het toeval bij elkaar gezet bent? Angst voor het onbekende speelt een belangrijke rol, ook door gebrek aan informatie over andere bevolkingsgroepen. De problemen die de Nederlandse bewoners daarmee hebben, hebben volgens mij door de bank genomen dan ook niets met racisme of discriminatie te maken. Maar wel met samenleven in omstandigheden die voor niemand in die buurt gemakkelijk zijn. Hier is dan ook een aanpak op zijn plaats waar alle wijkbewoners, ongeacht hun herkomst, baat bij hebben.

✓ Gelijke behandeling in gelijke situaties.

Als we het hebben over de multiculturele samenleving, bedoelen we niet een situatie waarin culturen naast elkaar bestaan, maar een samenleving waar een levendige uitwisseling bestaat tussen culturen, tussen bevolkingsgroepen. Waar de verschillende culturen elkaar niet alleen tolereren maar elkaar opzoeken, op elkaar inspelen en elkaar aanvullen zodat het resultaat een verrijking voor het geheel betekent. Zover zijn we nog lang niet. We verkeren nog in het stadium dat we uiterst behoedzaam en nogal krampachtig de grenzen van elkaars identiteit aftasten, bang om te veel in te leveren. Ik denk dat we pas met recht van een multiculturele samenleving kunnen spreken als we de inherente voordelen van een goed samenspel van culturen optimaal weten uit te buiten. Dat vereist een psychologische omslag. En er is geen kant en klaar recept voor. Een andere presentatie van het vraagstuk zou al een heleboel helpen. Niet als een bedreiging maar als een onomkeerbare ontwikkeling die voor alle betrokkenen voordeel kan opleveren. Dat betekent ook dat bepaalde feiten geaccepteerd moeten worden. Ik neem het voorbeeld van de huisvesting. Een huis voor een asielzoeker is een huis voor een Nederlander minder. Zo wordt het ongeveer beleefd door de Nederlanders. Maar wat is het alternatief? Geen huis voor asielzoekers?

} integr.

wijkbeleid

definitie
multicult
samenlev.

Nee dus. De Nederlander in alle gevallen voorrang geven? Dat ook niet. Maar wat dan wel? Meer huizen? Die komen er dus. En hopelijk genoeg. Maar zelfs dan zal het voorkomen dat een asielzoeker bij de reguliere huisvesting soms sneller aan de bak komt dan een Nederlander die weliswaar al een tijd op de wachtlijst staat maar wel al een dak boven zijn hoofd heeft. Dat is een consequentie van immigratie, waar we niet omheen kunnen en dus ook niet omheen moeten draaien. En dat moet dan ook het punt van discussie zijn: de vraag of het beleid, de politiek, de overheid genoeg inspeelt op een maatschappelijk gegeven als immigratie. En niet welke bevolkingsgroep er voorrang moet hebben.

Als we ernst willen maken met de vormgeving van een samenleving waarin de interactie van culturen een meerwaarde voor het geheel heeft, dan zullen we aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen. Dan zullen we anders tegen immigratie aan moeten gaan kijken.

Mag ik als tegengewicht tegen de heersende problematiserende kijk op immigratievraagstukken eens wijzen op een studie van het Rheinisch-Westfälisches Institut für Wirtschaftsordnung. Berekend werd dat de immigratie in 1991 in Duitsland 30 biljoen DM aan belastingen en sociale zekerheidsbijdragen in het laatje had gebracht. Daar kwam nog eens 20 biljoen bij aan effecten van immigratie. Daartegenover stonden uitgaven van 17 biljoen aan uitkeringen en 20 biljoen aan uitgaven als gevolg van immigratie. De positieve fiscale balans bedroeg dus meer dan 13 biljoen D-mark. Het zou geen slecht idee zijn eenzelfde berekening eens voor Nederland uit te voeren. Eén ding is in elk geval zeker. De balans kan nog veel positiever uitvallen. De voorwaarden daarvoor heb ik geschetst. Aan u de taak om te bezien hoe aan een hele elementaire voorwaarde, het hebben van een dak boven je hoofd, voldaan kan worden.

CENTRALE OPVANG ASIELZOEKERS: FUNCTIE, ERVARINGEN, PROBLEMEN EN OPLOSSINGEN

5.1 Inleiding

De opdracht die ik van de organisatoren kreeg, was om iets over het werk van de Centrale Opvang te vertellen, vooral in relatie tot de vestigingproblematiek. De trefwoorden die ik kon gebruiken waren problemen, ervaringen en natuurlijk ook de oplossingen. Allereerst ga ik in op de Centrale Opvang Asielzoekers (COA). Wat is de functie van deze organisatie? Vervolgens ga ik in op de problemen, onze ervaringen en geef mogelijke oplossingen aan.

5.2 Functie Centrale Opvang Asielzoekers

De COA is een organisatie die bestaat uit 43 opvangcentra verspreid over het hele land en een Centraal Bureau dat in Rijswijk is gevestigd. De Centrale Opvang heeft twee kernfuncties. Die van spanningsregelaar en die van brug.

Vanochtend bent u al bijna dood gegooid met cijfers. Wij weten als geen ander dat die cijfers nooit kloppen en dat wij te maken hebben met een onvoorspelbare instroom van asielzoekers en een onvoorspelbare uitstroom van asielzoekers naar gemeenten. Wat je er ook over beweert, het is altijd anders dan de prognoses. De aantallen waar we over spreken zijn zo groot dat je een of

drs. T. Veenkamp, directeur
Centrale Opvang Asielzoekers

Afb. 5.1 Lokaties van de onderzoekcentra, asielzoekerscentra en tijdelijke opvangcentra in Nederland

andere spanningsregelaar tussen die onvoorspelbare instroom en die onvoorspelbare uitstroom nodig hebt. Alleen al om cijfermatig met die verschillen om te kunnen gaan.

Het COA is op drie fronten spanningsregelaar.

1 Allereerst bij de selectie van opvang. We hebben twee opvangmogelijkheden. De korte opvang in onderzoekcentra met als doel Justitie te helpen bij het selecteren tussen de kansrijke en de kansarme asielzoekers. Na die selectie gaan de kansrijken door naar de tweede opvang, de wat langer durende opvang; de zogenaamde asielzoekerscentra naar het model van de Centrale Opvang.

2 Ten tweede tijdens de opvang voor asielzoekers. Voor het overgrote deel van de mensen geldt, dat ze na een vaak zeer dramatische tocht letterlijk en figuurlijk op adem kunnen komen. En onze medewerkers worden met de spanningen die dan boven komen op allerlei manieren geconfronteerd. Dat hoef ik verder niet uit te leggen: u kunt zich dat zelf wel voorstellen.

3 Ten derde bij de niet-asielzoekers rond de centra. Het woord 'gemengde gevoelens' is al enkele malen gevallen. Die gemengde gevoelens van de gemiddelde burger zijn gewoon een feit. We kunnen de burger ook niet verbieden dat hij die heeft. Die heeft hij gewoon. De centra waar asielzoekers geconcentreerd zijn, fungeren ook als een soort van regelaar van de spanningen, die de komst van asielzoekers oproepen bij de gemiddelde Nederlandse burger. U kent de verhalen ook uit de kranten. In eerste instantie is de gemeente in rep en roer, want er komt een centrum. Daarom geeft het COA samen met WVC heel zorgvuldig voorlichting over wat dit betekent. Omwonenden worden dan ook uitgenodigd om naar bestaande centra te komen, vervolgens komt het centrum er in negen van de tien gevallen. Dit gaat heel open: iedereen is welkom en de aanpak is ook gericht op werken in die centra met maximale inzet van de burgers zelf en vrijwilligers, maar ook met maximale inzet van de asielzoeker zelf.

We hebben onlangs een afspraak met de minister van WVC gemaakt en conclusies getrokken uit de eerste jaren. We willen dat accent op die maximale inzet van de asielzoeker zelf nog veel sterker benadrukken dan we tot nu toe gedaan hebben, omdat dat in allerlei opzichten veel beter is.

Dan kom je vanzelf bij de brugfunctie terug. Je kunt de tweede fase van de centrale opvang puur als een wachtkamer beschouwen. Maar je kunt ook zeggen: laten we die zo positief mogelijk vanaf het begin invullen en alvast werken aan een eerste oriëntatie op de Nederlandse samenleving. Dit is helemaal in de lijn van de heer Engelsman: je kunt niet vroeg genoeg beginnen met dat proces. Dus een basisoriëntatie op de Nederlandse samenleving. We willen de mensen ook zoveel mogelijk in contact brengen met de samenleving buiten de centra en gebruik laten maken van de voorzieningen.

Wij zijn nog een jonge organisatie. We roepen weinig, maar we proberen consequent een heel praktisch georiënteerde, oplossingsgerichte uitvoeringsorganisatie te zijn. Een organisatie die al doende uitvindt en laat zien, vaak samen met gemeenten en instanties, hoe je op een constructieve manier met iets wat zich al in eerste instantie als een probleem aandient, kan omgaan en oplossingen

kan vinden. Zo zijn we vanaf het begin bezig met een soort diepte-investering in de toekomstige harmonie van onze samenleving.

5.3 Ervaringen

Wat zijn tot nu toe onze ervaringen? Enerzijds maken we veel nare dingen mee. Anderzijds is het toch heel wonderbaarlijk, wat er kan in een centrum met meer dan 30 verschillende nationaliteiten. Het is zelfs, helemaal tegengesteld tot wat je in eerste instantie zou denken, makkelijker een centrum goed te laten lopen met 30 nationaliteiten dan met één of twee.

En dat is eigenlijk ook tegengesteld aan de opvatting van de huisvesters, die denken dat het gemakkelijker is om met homogene dan met heterogene groepen te werken. Ik weet niet of je onze ervaring kunt vertalen naar een huisvestingssituatie. Maar het is wel heel interessant dat mensen in zo'n situatie door die grote heterogeniteit aan cultuur, taal en achtergrond, als het ware gedwongen worden om terug te vallen op heel basale manieren om met elkaar om te gaan.

Als aanvankelijke aarzelingen voorbij zijn, gebeuren er ook heel aardige dingen in samenspel tussen centra en gemeenten of voorzieningen. Ook hier komen we weer diverse problemen tegen, zoals in de gezondheidszorg. Maar we zitten toch in een hoofdstroom en vinden al doende uit hoe je tot constructieve oplossingen kunt komen.

Er zit dus lijn in. Dat geldt ook voor het vervolgtraject van de centrale opvang, de uitplaatsing van mensen naar de decentrale opvang, opvang in woningen van de gemeenten. Ondanks negatieve ervaringen is de samenwerking met corporaties en gemeenten bijzonder goed als er oplossingen gevonden moeten worden voor de mensen waarvoor dan die centrale-opvangfase voorbij is.

5.4 Problemen

Op dit moment worden we opeens op een heel dramatische manier onder druk gezet door die 30.000 asielzoekers per jaar. Dat is een aansprekend getal. De kwaliteit van een oplossing voor dit nieuwe probleem wordt onder druk gezet door kwantiteit.

Het begint in eerste plaats bij onszelf. De centrale opvang functioneert alleen goed en positief als het niet al te lang duurt. Hoewel mensen op een kunstmatige manier bij elkaar zetten sowieso ook negatieve kanten heeft. Maar naarmate de mensen langer in de centrale opvang zitten gaan de negatieve kanten overheersen, samen te vatten als een toenemende kans op hospitalisering. Wij zien dat de duur van de opvang -men zit maar langer en langer en langer, omdat men niet kan doorstromen- de kwaliteit bedreigt van wat we te bieden hebben. Op allerlei manieren blijkt dat.

→ doorstroming werkt niet goed, dus ligt het de oplossing niet in binnen van AZC's maar ook in later traject!

Volgens CAP

Maar je ziet ook dat gemeenten en corporaties die heel zorgvuldig stap voor stap bezig waren om hier goed mee om te gaan, een soort van schrikreactie hebben van die 30.000. Dat is even andere koek. Er zijn gemeenten waar men allang met dit bijltje hakt. Maar juist vandaag zijn er ook erg veel mensen van betrekkelijk kleine gemeenten die zich misschien nu ineens voor het eerst realiseren dat er geen ontkomen aan is. Dat je een beleid moet ontwikkelen, een aanpak onder druk van dat getal.

Onder druk worden de problemen pas goed zichtbaar. Bij de huisvesting komen twee problemen naar boven. Ten eerste: binnen de totale populatie van asielzoekers heb je altijd ongeveer 10% van extra gecompliceerde gevallen. Mensen met een specifieke medische of maatschappelijke of psychologische, psychische achtergrond en dergelijke. Dat zijn gecompliceerde individuele gevallen waar je dus ook individuele oplossingen voor moet vinden. En wat blijkt dan, dat het hele voorzieningenpakket in Nederland dat er eigenlijk voor is om met die individuele gevallen om te gaan, nog niet is toegesneden op het vlot reageren op deze nieuwe categorie mensen die van buiten komt.

De 'oplossing' is dat je in goed overleg oplossingen moet zoeken en tegelijkertijd de voorzieningen moet aanpassen aan deze nieuwe categorie. Maar dat is heel moeilijk in een tijd van bezuinigingen. Ik denk dat je er alleen maar uitkomt als je je realiseert: „Dit is geen incident, wat mij hier of mijn organisatie overkomt. Dit is de voorbode van een nieuwe klantengroep. Ik doe er goed aan te investeren in de nieuwe doelgroep, ondanks de stap terug die ik misschien van de overheid moet doen.” Maak van het probleem een kans. De basishouding is heel bepalend voor de kwaliteit van de oplossing.

Een tweede probleem dat onder druk zichtbaar wordt is heel moeilijk bespreekbaar. Het blijkt dat bepaalde categorieën asielzoekers extra weerstand in de samenleving oproepen. Om een voorbeeld te geven. Er zijn gemeenten en woningbouwverenigingen die zeggen: liever wel ontheemden of ex-Joegoslaven, maar liever geen asielzoekers. Dit komt mede omdat ze het moeilijker vinden om een oplossing te vinden voor de andere groep. Uiteraard heeft dat te maken met het draagvlak dat ze in gevaar zien komen; bij haar eigen bewonersbestand, bij haar eigen burgerbestand.

We moeten niet doen alsof dit niet bestaat. Als je denkt aan een oplossing: hoe wordt op onmiskenbare wijze zichtbaar dat ze dus echt komen en echt blijven? Ik denk dat bestuurders van woningbouwverenigingen en van gemeenten geen andere keus hebben dan te zeggen: „Als we nu niet principieel stelling kiezen, gaan we een hellend vlak op”. Wij maken dat duidelijk want wij zijn verantwoordelijke bestuurders. Wij zijn er ook voor ingehuurd. Waarvoor heb ik anders die pretentie om mijn burgers, mijn bewoners mee te nemen over een moeilijke hobbel? Waarvoor ben je anders bestuurder? Er kan geen misverstand over bestaan: wij kiezen niet de weg van de minste weerstand en niet alleen maar die naar ons idee gemakkelijker absorbeerbare ex-Joegoslaven en anderen niet. Wij

zijn daarin glashelder en heel duidelijk, maar tegelijkertijd zijn we ook heel praktisch en proberen we slim en inventief strategieën en praktische oplossingen te vinden waarbij je dat op een goede manier kan gaan invoeren."

Kijk daarom naar voorbeelden van andere corporaties en gemeenten die dat probleem kennelijk hebben opgelost en daar op een goede manier mee omgaan. De oplossing is een combinatie van een heel heldere stellingname waarbij je niet te snel principieel moet zijn en praktisch, inventief kijken naar geslaagde voorbeelden.

Onze centra zijn vaak in een vergelijkbaar proces verwickeld geweest. De valkuilen zijn legio. In die zin onderscheiden asielzoekers zich niet van de gemiddelde Nederlandse bevolking. Ze hebben net zoveel gemengde gevoelens over mensen naast hen in de gang of naast hen in de bungalow als de gemiddelde Nederlander. Hoe vaak wordt een directeur en worden wij als organisatie voor een blok gezet. „Ik wil alleen dat als hij niet daar ...", of „Wij willen alleen maar in dit centrum als die anderen hier niet komen want daar hebben wij ruzie mee." Onze lijn is consequent, als je wilt vechten ga je maar terug naar je land. Hier reken je af met je verleden en moet je vanaf het begin leren om het samen te redden. Maar mensen die het niet met elkaar kunnen vinden zet je natuurlijk niet op een kamer. Wij zijn dus aldoende bezig om constructieve, praktische oplossingen te vinden vanuit een principiële stellingname. Ik denk dat dat ook de werkwijze moet zijn als je naar de echte huisvesting zoekt. De huisvesting die wij bieden is slechter een zeer voorlopige. Ik realiseer mij heel goed dat dit makkelijker gezegd dan gedaan is.

5.5 Tot slot

Ik sta hier voor een groep die juist in de dagelijkse praktijk bij een gemeente of bij een woningcorporatie oploopt tegen die gemengde gevoelens van mensen. Mensen die best wel solidair willen zijn, open willen staan, gastvrij willen zijn, maar die toch een beetje bang zijn voor de consequenties. Mensen die ook wel last hebben van jaloezie: asielzoekers worden voorgetrokken. De misverstanden daarover zijn groot.

Wij mogen van de politiek maar ook van een instituut als waar we hier vandaag te gast zijn vragen: Wat zijn werkbare strategieën, bijvoorbeeld voor huisvesting of werk? Wat zijn constructieve strategieën om met die gemengde gevoelens om te gaan zodat we echt een stap verder komen? Je kunt dan verder putten uit de ervaring van de voortrekkers, de voorlopers van de gemeenten en woningcorporaties en de ervaring van het COA.

Een constructieve benadering zorgt ervoor dat je niet in de valkuil valt de asielzoeker als een categorie te beschouwen. Maar dat je deze erkent als mens die evenveel last heeft van gemengde gevoelens als de gemiddelde Nederlander. Je gaat niet zomaar huis en haard verlaten om ergens anders naar toe te gaan.

De meesten doen het liever niet. Zij zijn hier tegen hun zin aangespoeld of hebben na een lang en moeilijk proces besloten hiernaar toe te gaan. Ook zij hebben last van angst voor wat er zal gebeuren in deze samenleving. Zij hebben last van jaloezie. Onze ervaring is dat de meesten de voorkeur geven aan een methode van respect verdienen in plaats van respect gratis krijgen. Het is goed om daar op in te spelen.

Ik hoop dat ik vanuit een praktisch probleemgerichte uitvoeringsorganisatie een handreiking heb kunnen doen aan die mensen die in de dagelijkse praktijk met het heel lastige vraagstuk omgaan en ook zeggen: „Uiteindelijk is het toch veel leuker dan je denkt.” Het is heel interessant en het is ook mogelijk. Het is mogelijk, sluit je aan bij datgene wat onmogelijk gebleken is.

Ik wil afsluiten met een citaat uit Vrij Nederland van Hilda Verweij-Jonker die vanuit nog een andere invalshoek redeneert. Ze zei: "We hebben ze gewoon binnen twintig, dertig jaar ontzettend nodig bij de vergrijsde en ontgroende bevolking die we dan hebben."

HUISVESTINGSMOGELIJKHEDEN VOOR ASIEL- ZOEKERS IN CORPORATIEWONINGEN

6.1 Volkshuisvesting en woningcorporaties

Woningcorporaties hebben een toonaangevende positie in de Nederlandse volkshuisvesting. Gezamenlijk beheren ze 2,2 miljoen woningen, 75% van de totale huurvoorraad. Van oudsher hebben corporaties, verenigingen of stichtingen, een sociale doelstelling. Ze werken met name voor mensen die behoefte hebben aan goede en betaalbare huisvesting, maar daar niet op eigen kracht in kunnen voorzien. (Ex-)asielzoekers horen dus nadrukkelijk tot de primaire doelgroep van woningcorporaties.

Vooraf vanaf de Tweede Wereldoorlog heeft de rijksoverheid grote invloed gehad op het doen en laten van corporaties. De financiële banden waren strak en de corporaties werkten op basis van een stringent stelsel van centraal vastgestelde regelgeving. De laatste jaren zijn een aantal zaken fors veranderd. De markt veranderde van een situatie met bijna overal heersende woningnood, naar een markt met grote verschillen per regio en per segment. De overheid trok zich in snel tempo terug, zoals ook in andere sectoren van de Nederlandse samenleving en versneld door de bezuinigingen. Nieuwe sleutelwoorden voor de corporaties zijn:

- op eigen benen staan, met eigen verantwoordelijkheid voor de bedrijfscontinuïteit;
- klant- en marktgericht werken;

drs. K. Parie, directeur district
Noord van de Nationale Woningraad

- verantwoord en verantwoordend sociaal-ondernemerschap, wat betekent dat corporaties de sociale doelstelling zelf inhoud en vorm moeten geven afhankelijk van de lokale situatie.

Het huisvesten van asielzoekers behoorde en behoort dus tot de kerntaken van de woningcorporaties. Hoewel de inzet van andere verhuurders op dit terrein teleurstellend is, blijft dit natuurlijk wel een fundamenteel onderscheid.

6.2 Huisvesting van asielzoekers

Asielzoekers worden, zolang hun aanvraag in behandeling is, gehuisvest in het kader van de Regeling Opvang Asielzoekers (ROA). Deels en in eerste instantie gebeurt dat in de centrale opvanggelegenheden. Voor een groot deel vindt die opvang plaats in woningen van corporaties en gemeentelijke woningbedrijven. Momenteel zijn er ca. 9000 woningen beschikbaar, wat in totaal zo'n 26.000 opvangplaatsen oplevert. Daarmee is de bekende 2 promille bijna gerealiseerd. Corporaties laten hiermee zien hun sociale taak serieus te nemen.

De particuliere beleggers, die overigens de afgelopen jaren miljarden gulden aan bouwsubsidies hebben ontvangen, zijn bij elkaar nog niet verder dan 150 woningen gekomen. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat grote beleggers inmiddels aanvullende toezeggingen hebben gedaan. Dit ging om de tijdelijke huisvesting.

Het knelpunt is nu verlegd naar de definitieve huisvesting. Het huisvestingsprobleem wordt nu vooral veroorzaakt door degenen die een verblijfsvergunning hebben of krijgen. Op dit moment wonen er bijna 8000 mensen met verblijfsvergunning in de opvangcentra en ROA-woningen. In 1993 komen er naar schatting nog 10.000 bij en daarnaast heeft het kabinet besloten dat er ca. 12.000 ontheemde ex-Joegoslaven in Nederland mogen blijven. Het gaat dus al met al om zo'n 30.000 mensen die aan onderdak geholpen moeten worden. Daarvoor zijn 15.000 woningen in één jaar nodig. Laten we overigens ook niet de illusie hebben dat we het met deze aantallen gehad hebben. Het overgrote deel van de mensen die niet in ons land mogen blijven, doen dat natuurlijk toch. Een goede asielprocedure is daar geen waarborg voor, zonder overigens de noodzaak daarvoor te willen bagatelliseren. Maar het is onzin het bestaan van grote groepen illegalen te ontkennen als we praten over de benodigde capaciteit voor huisvesting en begeleiding, de gevolgen voor de arbeidsmarkt enz.

Laten we ons voor de overzichtelijkheid beperken tot de legale groep. Wat voor soort woningen zijn er nodig? Het gaat om een groep woningzoekenden op bijstandsniveau. Dat betekent huisvesting in de bestaande voorraad. Om precies te zijn, een huur onder de f 600,- (minimum inkomen + IHS op fatteringsgrens). Volgens Heerma moet dat kunnen, gezien de 240.000 mutaties per jaar. Het misverstand is dat die woningen allemaal vrij zouden komen. Het grootste

deel betreft verhuizingen van de ene goedkope naar de andere goedkope woning. En voor het deel dat wel beschikbaar is voor starters, bestaat veel meer urgente vraag dan er aanbod is.

Onderzoek van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) laat zien dat deze extra vraag om 15.000 woningen een verdubbeling van de wachttijd voor urgent woningzoekenden zal veroorzaken. Gemiddeld van 9 naar 17 maanden op de wachtlijst. In regio's met schaarste zal het effect uiteraard veel groter zijn, tot ruim 2 jaar wachttijd.

De staatssecretaris van VROM stelt in de Tweede Kamer dat 18- en 19-jarigen maar wat langer op een woning moeten wachten. Daarmee suggereert hij dat het probleem van tijdelijke en voorbijgaande aard is. Ook het aanbod van het kabinet is zodanig: 7500 sociale huurwoningen van het programma 1994 al in 1993 realiseren, wat mede kan door de lage rentestand. Afgezien van het feit dat het effect hiervan pas merkbaar is in 1994, is ook dit geen oplossing om een structureel tekort van 100.000 goedkope woningen weg te werken. Een bijkomend probleem is dat asielzoekers en degenen die mogen blijven in eerste instantie over het gehele land verspreid wonen. De kansen op werk liggen vooral in de Randstad. Zonder flankerend beleid zal men dus na verloop van tijd toch richting grote steden trekken. De vraag naar betaalbare woningen zal zich dus ook daar blijven concentreren.

6.3 Knelpunten bij corporaties

De 2-promille regeling vraagt eind 1993 30.000 opvangplaatsen. Begin 1993 waren er 21.000 geleverd en 5000 toegezegd. De overige 16.000 leveren een probleem op. Vooruitlopend op dit probleem deed de NWR eind 1992 een onderzoek onder corporaties naar hun inspanningen, hun ervaringen en de knelpunten bij de huisvesting van asielzoekers. Corporaties hebben de gevraagde capaciteit bijna geheel geleverd, maar ervaren nu steeds meer weerstanden. Bijna 40% van de onderzochte corporaties gaf aan dat er onder de geldende omstandigheden bijna geen verdere mogelijkheden voor opvang zijn.

Corporaties ontmoeten ook steeds meer weerstanden vanuit de bevolking. Die zijn gelukkig niet zozeer gericht tegen asielzoekers zelf. De burger heeft de indruk dat asielzoekers worden bevoordeeld bij de woningtoewijzing. Het blijkt dat deze bevoordeling probleemloos wordt geaccepteerd in noodsituaties, zoals bij de eerste grote instroom van ex-Joegoslaven. Maar door het structurele karakter van de huisvestingsbehoefte van vluchtelingen, is er steeds minder begrip voor de daardoor ontstane schaarste op de woningmarkt.

Overigens wordt het probleem nog vergroot door uitstroom uit de ROA-woningen. Definitieve huisvesting kent namelijk een lagere bezettingsgraad. In de ROA gaat het om drie asielzoekers per woning; voor reguliere huisvesting gaan we uit van twee personen per woning. De 50% grotere vraag levert 'verstopping' van de ROA-woningen op.

De beschikbaarheid van woningen is niet het enige knelpunt. Ondanks veel goed werk van vrijwilligers is de begeleiding en integratie van asielzoekers kwetsbaar. Zodra de inzet van vrijwilligers wegvalt, ontstaan er problemen en het succes hiervan verschilt ook sterk van plaats tot plaats. In feite mag men een dergelijk structureel maatschappelijk probleem niet afhankelijk maken van vrijwilligers.

Overigens wordt hiermee niet gesteld dat corporaties alleen verantwoordelijk zijn voor het beschikbaar stellen van de woning en het overhandigen van de sleutel. Corporatiemedewerkers zullen moeten worden voorgelicht over culturele en politieke achtergronden. Ook bij deze nieuwe groep spreken we over klanten en klantgericht werken. Corporatiemedewerkers moeten zonodig worden getraind in het omgaan met andere culturen. Daarnaast is er een taak weggelegd om materiaal te ontwikkelen waarmee mensen uit andere culturen kunnen worden voorgelicht over alles wat met het bewonen van de woning te maken heeft.

6.4 De toekomst

Er moet een geïntegreerd opvangbeleid voor alle nieuwkomers worden vastgesteld. Voor asielzoekers en degenen die definitief of voor langere periode mogen blijven, maar ook voor degenen die in het kader van de gezinshereniging binnen komen.

Buitengewoon contraproductief is nu dat alle betrokken ministeries het probleem vanuit hun eigen invalshoek benaderen:

- **Justitie** versnelt na jarenlang falen ineens de procedures en laat het daaruit voortvloeiende probleem van huisvesting en opvang aan anderen over;
- **WVC** wil de enorme begrotingsoverschrijding die vooral door de centrale opvang veroorzaakt wordt, graag zo snel mogelijk aan volkshuisvesting overdoen;
- **VROM** constateert na veel wikken en wegen dat meer asielzoekers een extra vraag naar betaalbare woonruimte betekent... en komt daarna tot de onnavolgbare conclusie dat er meer dure woningen gebouwd moeten worden;
- **O&W** pikt z'n graantje mee uit de pot en doet vervolgens weinig of niets aan educatie;
- **Sociale zaken** probeert de arbeidsmarkt effectief af te grendelen en schrikt vervolgens van de stijgende bijstandsuitgaven.

De Nationale Woningraad heeft het kabinet voorggehouden dat deze verkokering weinig effectief is. De extra kosten van de centrale opvang bedragen f 20.000,- per asielzoeker per jaar. Met f 15.000,- subsidie kan met de huidige normen een sociale huurwoning worden gebouwd. Zolang Heerma echter alle kaarten op scheefheidsbestrijding zet, is dit pleidooi aan dovemansoren gericht.

Als we het kabinet mogen geloven is het een kwestie van 'nog even de schouders eronder zetten en we zijn er'. Het zou nu gaan om een eenmalige actie die het

gevolg is van de versnelde behandeling door Justitie. Nu eerst even die 30.000 mensen onderdak helpen en daarna is er alleen nog een structurele instroom van zo'n 7000 toegelaten asielzoekers per jaar. Dat lijkt mooi. Dan kan de decentrale ROA-huisvesting worden afgebouwd. Nieuwe asielzoekers krijgen dan immers binnen zes maanden uitsluitel op hun verzoek. Die tijd kunnen ze in de centra wel afwachten. 7000 van hen worden daarna regulier gehuisvest en de rest verlaat het land weer. Of werkt de praktijk toch iets anders dan dit simpele rekensommetje?

Voorlopig hecht het kabinet aan het instandhouden van de ROA. Niet zo vreemd gezien het besluit om de 'onthoemdenstatus' die nu voor de ex-Joegoslaven wordt gebruikt om te zetten in een 'gedoogdenstatus'. Gedoogden vallen immers onder de werking van de ROA. De nieuwe instroom van de ROA-woningen is daarmee bekend.

Dit gegoochel met statussen en cosmetische operaties is misschien nog wel het meest hinderlijke aan het huidige toelatingsbeleid. Woningcorporaties en anderen die gevraagd worden mee te werken bij de huisvesting en opvang hebben zo het gevoel dat er een salami-taktiek wordt toegepast. Veel langer op deze manier doormodderen kan niet. Er is behoefte aan een integraal beleidskader. Een aantal voor de hand liggende aanbevelingen zijn:

- het toelatingsbeleid moet helder en voor iedereen begrijpelijk worden geformuleerd;
- er moeten niet elk jaar nieuwe categorieën worden bedacht;
- de gevolgen van het gekozen toelatingsbeleid moeten integraal worden doorgekeurd naar capaciteit voor huisvesting, begeleiding enz.;
- de beleidsconsequenties op het gebied van huisvesting, onderwijs, arbeidsmarkt, enz. moeten door het kabinet als geheel worden gedragen. Waar dat efficiënter is moeten middelen worden overgeheveld. Bijvoorbeeld extra kosten moeten worden omgebogen naar subsidiëring van sociale huurwoningen.

Woningcorporaties hebben bewezen dat zij hun verantwoordelijkheid nemen bij het huisvesten van asielzoekers en vluchtelingen. Een beroep op hen voor een nieuwe inspanning is ook zeker niet aan dovemansoren gericht. Het is echter de vraag of de beperkte aanvullende maatregelen die het kabinet heeft aangekondigd voldoende zijn om de taakstelling van 15.000 woningen te halen. Aan de corporaties zal het niet liggen. Zij zullen op lokaal niveau netwerken ontwikkelen waarin gemeenten, corporaties en anderen menskracht, deskundigheid en financiën steken. Zij zullen op creatieve wijze naar andere wegen zoeken, bijvoorbeeld door aanpassing van bestaande panden. De opgave is niet eenvoudig, maar dat zal voor de sociale verhuurders geen reden zijn om af te haken. Corporaties zullen de opvang van nieuwkomers in Nederland niet als een tijdelijk maar als een structurele zaak zien. En dan horen asielzoekers tot de primaire doelgroep, daarover zal geen enkel misverstand bestaan!

HUISVESTING; EEN EERSTE STAP NAAR INTEGRATIE

7.1 Standpunt van VluchtelingenWerk over het plan van het kabinet en de VNG

VluchtelingenWerk is blij met het plan dat kabinet en VNG onlangs gepresenteerd hebben voor de al jaren slepende problematiek van een tekort aan huisvesting voor vluchtelingen en asielzoekers. De verstopping van de ROA wordt binnen afzienbare termijn tot een oplossing gebracht; de uitvoering van het plan maakt een einde aan de oneigenlijke en onwenselijke situatie dat 11.000 personen met een status in centrale opvang of in decentrale ROA-plaatsen verblijven.

VluchtelingenWerk juicht het toe dat gekozen is voor een tweeledig doel:

- een structureel ROA-bestand op basis van de 2 ‰ norm;
- een jaarlijks vast te stellen aantal reguliere woningen voor statushouders.

Hiermee blijft het principe van decentrale opvang van asielzoekers gehandhaafd en wordt ook duidelijk gemaakt dat alle Nederlandse gemeenten een evenredig aandeel dienen te leveren. Decentrale opvang is te verkiezen boven centrale opvang, omdat het beter is voor de vluchtelingen. Eigen initiatieven kunnen zij eerder ontplooiën. Decentrale opvang is goedkoper dan centrale opvang en door decentrale opvang wordt het draagvlak gespreid. Naast deze positieve beoordeling is er echter op enkele punten ook twijfel of kritiek. Zo lijken de gestelde termijnen waarbinnen de taakstelling per gemeente gerealiseerd moet worden bijzonder optimistisch. De gemeenten dienen binnen een maand aan te geven hoe men de taakstelling denkt te faseren. Ze moeten aangeven of zij eventueel vervroegd 7500 huurwoningen kunnen bouwen.

drs. E.A.M. Nazarski, VluchtelingenWerk

Kritiek op de inhoud van het plan is er voornamelijk op een tweetal onderdelen:

a. Opschorting regeling rijksvoorkeurswoningen.

Vooruitlopend op de ingangsdatum worden aanvragen die nog niet tot een voordracht hebben geleid niet meer afgehandeld. Dat is onfatsoenlijk tegenover vluchtelingen die een beroep deden op een op dat moment nog geldende regeling. Beter zou zijn de aanvragen die zijn ingediend tot het moment dat de nieuwe regeling van kracht is, gewoon af te handelen.

b. Harmonisering stimuleringsuitkeringen.

De leeftijdsgrens om in aanmerking te komen voor een stimuleringsuitkering wordt gesteld op 18 jaar. Dat betekent dat geen extra middelen beschikbaar zijn voor 16- en 17 jarige gedoogden en vtv-ers, waarvan de ouders nog geen drie jaar in Nederland verblijven. Deze groepen kunnen geen beroep doen op studiefinanciering; voor hen is dus de stimuleringsuitkering bijzonder nodig.

Huisvesting is een voorwaarde voor goede opvang, maar ook slechts een beginpunt. In de plannen van kabinet en VNG wordt gesteld dat een opvangprogramma en een voorlichtingscampagne nog nader uitgewerkt zullen worden. Dit zijn beide essentiële onderwerpen die de opvang kunnen maken of breken. Op beide onderdelen zal ik nader ingaan.

7.2 Voorlichting

De publieke opinie over asielzoekers en vluchtelingen behoeft bijzondere aandacht. In gemeenten waar grote woningnood heerst bestaat het risico dat de nu aangekondigde plannen tot nog langere wachttijden leiden voor personen die al geruime tijd voor een woning staan ingeschreven. Te verwachten valt dat zij daar niet altijd begrip voor kunnen opbrengen. Een voorlichtingscampagne alleen is daar natuurlijk geen oplossing voor; een geslaagd huisvestingsprogramma waarin daadwerkelijk een groot aantal woningen versneld gebouwd wordt, is hier van groot belang.

Daarnaast is gerichte voorlichting onontbeerlijk. De gemaakte keuzes en de redenen daarvoor zullen duidelijk overgebracht moeten worden. Waar sprake is van acceptatie van asielzoekers en vluchtelingen, waar een maatschappelijk klimaat bestaat met enig begrip voor hun situatie en achtergronden, daar kunnen mensen natuurlijk veel gemakkelijker hun draai vinden dan in een situatie waarin ze in een nieuw land niet alleen een nieuw bestaan moeten opbouwen, maar daarbij ook nog moeten opboksen tegen onbegrip, vooroordelen en tegenwerking.

Uit onderzoek van het ministerie van Justitie (onderzoek vreemdelingenbeleid, doelgroep burgers, maart 1992) blijkt heel duidelijk dat een groot deel van het publiek bijzonder weinig kennis heeft over vluchtelingen en asielzoekers. Zo schat men het aantal asielverzoeken vaak te hoog, en weet men niet uit welke landen de meeste asielzoekers komen. Vrijwilligers van VluchtelingenWerk

hebben vaak te maken met negatieve beeldvorming. In een intern onderzoek gaf 42% van de vrijwilligers als probleem aan dat men last had van de negatieve reacties uit de directe omgeving.

Meer gerichte informatie voor het publiek, en daarnaast speciale aandacht voor sleutelfiguren die een rol kunnen hebben in het uitdragen van acceptatie zijn dus twee belangrijke elementen van een voorlichtingscampagne. Een samenhangende en eenduidige campagne kan alleen worden opgezet als alle betrokken partijen (rijksoverheid, gemeenten, COA, woningcorporaties en VluchtelingenWerk) samenwerken.

7.3 Opvangprogramma

In de circulaire wordt gesteld dat het opvangbeleid gericht is op het vergroten van zelfredzaamheid. Verder wordt volstaan met de opmerking dat een opvangprogramma aan nog nader uit te werken voorwaarden moet voldoen.

Een samenhangend opvangprogramma dat gericht is op het vergroten van zelfredzaamheid moet voldoen aan:

1. Een korte, duidelijke en zorgvuldige toelatingsprocedure.

Voor asielzoekers en vluchtelingen is dit natuurlijk het belangrijkste punt. Mogen ze (veilig) hier blijven of niet? Deze vraag is allesbepalend voor de eerste periode dat ze in Nederland verblijven.

2. Een duidelijke fasering in de opvang.

Na een maand in een OnderzoekersCentrum gaan asielzoekers voor enkele maanden naar een asielzoekerscentrum (AZC) waar een begin wordt gemaakt met maatschappelijke oriëntatie en taalles. Daarna krijgen ze zelfstandige huisvesting in een gemeente. Hier worden integratie-activiteiten voortgezet. De ervaringen van de laatste jaren hebben duidelijk gemaakt dat een lang verblijf in een AZC nadelige gevolgen heeft: het duurt dan te lang voordat mensen zelf hun leven kunnen gaan opbouwen; bovendien kunnen in een AZC te weinig eigen initiatieven worden genomen. Echte integratie is vanuit een AZC niet eens mogelijk: daarvoor is een wisselwerking met de omgeving vereist. Daarom lijkt het beter AZC's te beschouwen als eerste fase van de decentrale opvang, met een kort en intensief programma ter voorbereiding op zelfstandige huisvesting.

3. Duidelijke normen in integratie-activiteiten.

Nauwkeurig omschreven eindtermen bevorderen de duidelijkheid voor zowel vluchtelingen als voor instellingen die bepaalde activiteiten aanbieden; zij bevorderen tevens de kwaliteit van de programma's.

4. Maatwerk in de begeleiding.

De ervaring wijst uit dat een individueel pakket aan ondersteuning en begeleiding vereist is om zo spoedig mogelijk een zelfstandig bestaan in Nederland te kunnen opbouwen. Dit stelt de nodige eisen aan de begeleidende instelling.

gen. Een van de aspecten bij begeleiding door vrijwilligers die door vluchtelingen het meest gewaardeerd wordt, is het persoonlijke contact.

5. Toegankelijke en goed toegeruste voorzieningen

Vaak is er sprake van lange wachtlijsten bij diverse instellingen. Ook zijn er helaas nog veel instellingen die weinig expertise en know-how hebben op het gebied van vluchtelingen.

6. Goede financiering/ondersteuning van de begeleiding.

Plaatselijke VluchtelingenWerkgroepen regelen hun financiën in overleg met de gemeente. Vorig jaar vielen de introductiegelden (f 200,- per persoon) weg zonder dat daarmee de noodzaak voor introductie-activiteiten verviel. Nu er veel personen met een status in gemeenten gehuisvest worden, zou het wenselijk zijn om voor een goede algemene ondersteuning kaderafspraken over financiering van die ondersteuning te maken, zodat VluchtelingenWerk en andere uitvoerders ook de financiële ruimte krijgen die nodig is om goed werk te kunnen leveren.

7.4 VluchtelingenWerk

VluchtelingenWerk is een vereniging die opkomt voor de belangen van vluchtelingen in Nederland, en die hen ondersteunt bij hun asielprocedure en bij verdere stappen om zelfstandig hun draai te vinden in Nederland.

vluchtelingenwerk
Sinds de komst van de ROA in 1987 is VluchtelingenWerk enorm gegroeid. Er zijn nu in ruim 500 gemeenten werkgroepen, met in totaal 7000 vrijwilligers en vele plaatselijke beroepskrachten. Er zijn werkgroepen zowel in OC's, AZC's als in decentrale opvang. De belangrijkste taken van vluchtelingenwerkgroepen zijn: rechtsbescherming, maatschappelijke oriëntatie, ondersteuning, en taal/onderwijs/werk. Dit betekent niet dat VluchtelingenWerk deze taken overal zelf uitvoert. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van goed functionerende plaatselijke of regionale instellingen. Vluchtelingenwerk heeft vooral een begeleidende, stimulerende functie. Plaatselijke groepen spelen zelf in op de specifieke plaatselijke situatie; ook hier geldt dus: geen eenheidsworst, maar maatwerk.

Het werken voor asielzoekers en vluchtelingen is vaak niet gemakkelijk. Mede daarom is er een uitgebreid pakket aan schriftelijk informatiemateriaal, advies ter plaatse en een gericht scholings- en trainingsprogramma. In 1992 maakten 68.000 deelnemers gebruik van het scholings- en trainingsprogramma. Vrijwilligers en betaalde krachten worden bij de uitvoering van hun werk dus op diverse manieren ondersteund.

Het zal duidelijk zijn: VluchtelingenWerk wil graag betrokken worden bij het formuleren van de criteria voor het opvangprogramma en bij de uitvoering van de voorlichtingscampagne.

DE LANGE WEG VAN OPVANGCENTRUM TOT REGULIERE WONING

8.1 Inleiding

Mijn bijdrage staat in het teken van de uitvoering van de centrale opvang van asielzoekers en ontheemden zoals die vorm krijgt in een 45-tal opvangcentra, verspreid over heel Nederland. De kern van mijn betoog draait om een aantal knelpunten waarmee de asielzoekers die een status in de centrale opvangcentra ontvangen hebben, geconfronteerd worden bij hun wens en streven om zo snel mogelijk te participeren in de Nederlandse samenleving én voor welke dilemma's de directies, medewerkers en de vele vrijwilligers in de centrale opvangcentra bij de opvang van deze groep statushouders worden geplaatst.

Aansluitend probeer ik mogelijke oplossingen en perspectieven aan te reiken, zowel voor de korte als de middellange termijn.

Ik wil mijn bijdrage beginnen met een korte schets van de verschillende vormen van opvang zoals die geregeld zijn in de Regeling Opvang Asielzoekers van het Ministerie van WVC, kortweg genoemd: de ROA-regeling.

D.W.L. Latupeirissa, directeur Opvang-
en onderzoekcentrum Nijeveen

8.2 Korte schets opvangvormen asielzoekers

De Regeling Opvang Asielzoekers (ROA) van 1 november 1987 onderscheidt twee vormen van opvang:

1. de centrale opvang, als voorportaal van de Nederlandse samenleving
2. de decentrale opvang, d.w.z. opvang en huisvesting in de gemeenten, aansluitend op de centrale opvang.

Op de decentrale opvang zal de heer Westerdijk nader ingaan. Ik zal mij daarom beperken tot de centrale opvang.

en nu? Sinds de invoering van het nieuwe Toelatings- en opvangmodel vanaf 1 januari 1992, kent de centrale opvang van asielzoekers twee opvangvormen:

1. de onderzoek- en opvangcentra (8 in Nederland)
2. de asielzoekerscentra (25 in Nederland)

8.2.1 De onderzoek- en opvangcentra

8 Om sneller te kunnen beslissen welke asielzoekers wel of niet in Nederland mogen blijven, worden alle asielzoekers eerst ondergebracht in één van de acht onderzoek- en opvangcentra (OC's). In deze OC's wordt binnen een maand een eerste beslissing genomen door het ministerie van Justitie over het asielverzoek. Zij die Nederland moeten verlaten, maar tegen die beslissing in beroep gaan, moeten de uitspraak van de rechter in het OC afwachten. De beroepsprocedure duurt gemiddeld ongeveer twee maanden. De maximale verblijfsduur in een OC is dus ongeveer drie maanden.

Het nieuwe opvangmodel verkort niet alleen de asielprocedure, maar maakt ook een goede afstemming van de opvangvoorzieningen en -activiteiten op de positie en (toekomstige) status van asielzoekers mogelijk.

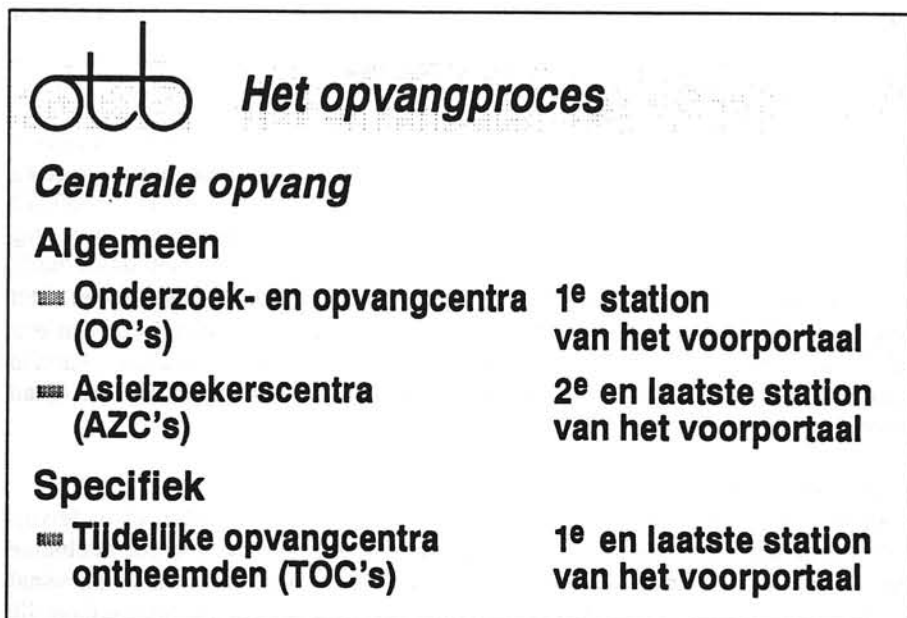
8.2.2 De asielzoekerscentra

95 Asielzoekers, van wie wordt vastgesteld dat zij een grote kans maken voor langere tijd danwel permanent in ons land te mogen blijven, worden ondergebracht in één van de circa 25 asielzoekerscentra (AZC's). Hier worden ze gedurende een periode van ongeveer zes maanden voorbereid op een langer verblijf in Nederland. In de AZC's worden gerichte cursussen gegeven voor de introductie in de Nederlandse samenleving, waaronder lessen Nederlands. Daarna eindigt in principe de centrale opvang. De asielzoekers komen vervolgens in aanmerking voor doorstroming naar de circa 18.000 opvangplaatsen in woningen in vrijwel alle gemeenten in Nederland: de decentrale opvang.

8.2.3 Tijdelijke opvangcentra

12 De Tijdelijke Regeling Opvang Ontheemden (TROO) voorziet in de opvang van ex-Joegoslaven. Zij worden merendeels opgevangen in kazernes die ingericht zijn als Tijdelijke Opvangcentra (TOC's), waarvan er een twaalfstal zijn.

Afbeelding 8.1 Het opvangproces

Samenvattend kan worden gesteld dat in ideale omstandigheden het traject dat de asielzoeker in de centrale opvang moet doorlopen ongeveer 7 tot 9 maanden in beslag neemt. In de huidige situatie is de verblijfsduur sterk toegenomen, doordat er 4.000 statushouders in asielzoekerscentra wachten op een reguliere woning.

8.3 Nederlandse samenleving

Op het moment dat iemand in een OC of in een AZC een status wordt verleend, krijgt men tegelijkertijd een toegangsbewijs voor de Nederlandse samenleving, met alle rechten en plichten die ook voor alle ingezetenen van Nederland gelden. Men zal dan moeten proberen te integreren door participatie in die Nederlandse samenleving en een eigen plaats daarin zien te vinden. Hij of zij zal moeten werken aan zijn of haar eigen emancipatie.

Om een weg naar de Nederlandse samenleving te vinden zijn een aantal prioriteitsterreinen voor de statushouders van essentieel belang, te weten: huisvesting; onderwijs/educatie; werkgelegenheid/arbeid; zorg en voorlichting.

Bij de realisering van deze prioriteitsterreinen zijn vanuit de centra de in par. 8.3.1-8.3.5 te bespreken knelpunten te onderkennen, die het streven naar maatschappelijke zelfstandigheid in belangrijke mate belemmeren.

8.3.1 Huisvesting

en?
 Zoals bekend bestaat er op dit moment een groot tekort aan reguliere woningen voor statushouders. Zeer positief is daarom te noemen dat door het kabinet en de VNG taakstellende maatregelen zijn afgekondigd om binnen 1 jaar 30.000 statushouders, waaronder de 14.000 uit de centrale opvang, reguliere huisvesting te bieden. Voor een statushouder in de centrale opvang blijft het desondanks nog onduidelijk binnen welke termijn hij/zij zelfstandig kan gaan wonen. Het komt voor dat een statushouder al ruim 9 maanden op een woning wacht in een asielzoekerscentrum, terwijl asielzoekers zonder status wél overgeplaatst kunnen worden naar een ROA-woning in een gemeente en zelfstandig kunnen gaan wonen.

8.3.2 Onderwijs/educatie

en?
 Voor de leerplichtige kinderen is zowel het basis- als het voortgezet onderwijs gegarandeerd op grond van de Leerplichtwet. Vanuit de centra wordt deelname aan dit onderwijs sterk bevorderd en gestimuleerd. Voor de volwassenen vanaf 18 jaar is men aangewezen op de basiseducatie. Educatieve vorming is belangrijk voor het aanleren van communicatieve en sociale vaardigheden. Er bestaan echter in bepaalde regio's grote wachtlijsten waardoor slechts op beperkte schaal deelname mogelijk is. Op dit terrein dient de nodige prioriteit gegeven te worden om deze belemmeringen te reduceren.

8.3.3 Arbeid

Een goede beroepskeuze, beroepskwalificerende educatie, her- en omscholing van de statushouders is gewenst om enige kans te maken op de arbeidsmarkt. Overigens moet hierbij gezegd worden dat een grote groep statushouders een relatief goede opleiding heeft genoten ofwel een goede functie of beroep heeft gehad in het land van herkomst. Er dient extra aandacht besteed te worden aan de positie van statushouders. Vooral in een periode van toenemende werkloosheid, ook onder de al langer in Nederland wonende allochtonen, zal het een hoge inspanning van de arbeidsvoorziening vergen om de statushouders op termijn aan een betaalde baan te helpen. Daartoe dient de COA een initiërende, een ontwikkelende en intermediaire rol te vervullen. Belangrijk aandachtspunt hierbij is om gedurende het verblijf in de opvangcentra al met een voortraject te starten zodat die periode zinvol en toekomstgericht gebruikt kan worden.

8.3.4 Zorg

De toegankelijkheid van de zorgvoorzieningen, zowel op het terrein van de maatschappelijke dienstverlening als de gezondheidszorg, laat nog te wensen over. Een goede afstemming en samenwerking dient bevorderd te worden zodat

de statushouders hun eigen weg naar die voorzieningen zo snel mogelijk zelfstandig kunnen vinden.

8.3.5 Voorlichting

Kennis van en over de Nederlandse samenleving in al haar facetten is eveneens van belang om zich staande te kunnen houden in die samenleving. De informatievoorziening aan de statushouders dient daarop gericht te zijn. Daarin spelen niet alleen de opvangcentra een belangrijke rol, maar ook alle algemene instanties en instellingen.

Samenvattend kan worden gesteld dat de oplossing van de knelpunten bij realisering van deze prioriteiten nog veel tijd, aandacht, ontwikkeling, afstemming en overleg zal kosten.

8.4 Wat betekent dit voor de statushouders?

Op het moment dat zij in de centra een status krijgen ontstaat voor hen een tweede periode van onzekerheid, met een onduidelijk toekomstperspectief. Vooral het lang uitblijven van een woningtoewijzing wordt als een groot probleem ervaren. Evenals het niet mogen en kunnen participeren op de arbeidsmarkt. En het kunnen deelnemen aan onderwijs en educatie. Het streven om niet meer afhankelijk te zijn van de centrale opvang (met al haar regels en beperkingen) wordt meer en meer als een last ervaren. Het gevolg is dat bij velen de volgende gedragingen worden geconstateerd:

- toename apathie en onverschilligheid;
- toename van spanningen;
- toename psycho-sociale klachten;
- gevoel van afhankelijkheid;
- gevoel van hospitalisatie;
- gevoel van isolatie;
- gevoel van vertwijfeling en verbittering.

*andere opzet opvang
noodzakelijk*

Juist het uitblijven van duidelijkheid en de vele beperkingen leiden ertoe dat de statushouders de weg naar de reguliere woning en naar de Nederlandse samenleving als lang en moeizaam ervaren.

8.5 Wat betekent dit voor de directies, medewerkers en vrijwilligers?

In de dagelijkse praktijk worden de directies, medewerkers en vrijwilligers geconfronteerd met de knelpunten en problemen die de statushouders met zich dragen. Onder deze, vaak zeer moeilijke, omstandigheden proberen velen aandacht te geven aan de statushouders door het ontwikkelen en organiseren van zinvolle activiteiten, die enige structuur kunnen aanbrengen in hun dagritme. En door het bieden van hulp als erom gevraagd wordt. Met gebruikmaking van

de creativiteit en flexibiliteit van de medewerkers en vrijwilligers worden initiatieven ontwikkeld die op veel locaties resulteren in projecten en activiteiten, zowel binnen als buiten de centra. Wat zij echter niet kunnen is het geven van een duidelijk toekomstperspectief gericht op huisvesting en betaalde arbeid. Daarmee is het dilemma aangegeven waarmee centra dagelijks geconfronteerd worden in hun contact met de statushouders. Het scheppen van meer mogelijkheden om voortrajectactiviteiten, die gericht zijn op een daadwerkelijke participatie aan de Nederlandse samenleving, te ontwikkelen en uit te voeren kan een belangrijke bijdrage leveren aan de motivering en stimulering van de statushouders; dit in afwachting van een woningtoewijzing. Daartoe dienen de algemene instellingen en voorzieningen meer toegankelijk te zijn voor statushouders. Een goede afstemming en samenwerking tussen centra en de algemene instellingen is hierbij een belangrijke randvoorwaarde.

8.6 Mogelijke oplossingen en perspectieven

Bij het zoeken naar mogelijke oplossingen en perspectieven voor de statushouders in de centra is het van belang het eerst met elkaar eens te zijn over het principe dat het scheppen van mogelijkheden voor de toegang tot de Nederlandse samenleving van statushouders een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van alle geledingen in de maatschappij.

Geplaatst in de context van mijn bijdrage is het realiseren van activiteiten en inspanningen die een voor de statushouders duidelijk en herkenbaar toekomstperspectief bieden onmogelijk indien een samenhangend beleid ontbreekt, of niet aansluit op de huidige ontwikkelingen. Daarom is een nieuw integraal beleid van de centrale overheid in samenwerking met de decentrale overheden en alle maatschappelijke organisaties van cruciaal belang. Een belangrijke aanzet en voorbeeld is het op de rol staande huisvestingsbeleid. Een integraal beleid met onorthodoxe maatregelen is nodig om te voorkomen dat de statushouders geen eerlijke kans kunnen krijgen om tot de Nederlandse samenleving toe te treden, geïsoleerd blijven en aan de rand van de maatschappij terecht komen. Bijzondere aandacht voor terreinen als arbeid, onderwijs, educatie, zorg en voorlichting dient daarom integraal onderdeel te vormen van dit beleid.

Op basis van dat beleid kan dan een duidelijke samenhang en afstemming tussen de verschillende algemene voorzieningen en activiteiten, zowel centraal als decentraal, extra impulsen krijgen en wordt versnippering voorkomen. Daarin kan, niet in de laatste plaats, de Centrale Opvang Asielzoekers een initiërende, ontwikkelende en intermediaire rol vervullen als brug tussen de statushouders in de centra en de Nederlandse samenleving. Zeker wanneer het gaat om innoverende initiatieven.

De directies in de centra, die dagelijks met de statushouders te maken hebben, nemen tenslotte een belangrijke plaats in, als het gaat om de voorbereiding en begeleiding van de statushouders naar de Nederlandse samenleving. Zij beschikken over de know-how en relevante informatie over de statushouders. In het

kader van het traject naar integratie dienen deze activiteiten uit hun isolement gehaald te worden om onderdeel te gaan uitmaken van een samenhangend beleid van de gemeente, waar het centrum gevestigd is.

Al deze activiteiten, of zij nu op een strategisch, tactisch dan wel uitvoeringsniveau plaatsvinden, bieden voldoende mogelijkheden om een beter toekomstperspectief te geven aan de statushouders in de centra. Een houvast van waaruit zij ook hun eigen bijdrage kunnen leveren aan die toekomst ondanks de lange weg die zij moeten doorlopen.

Ik wil nog kort ingaan op het korte-termijn-probleem van de huisvesting. Een probleem waarmee zowel de statushouders als de directies van centra op dit moment geconfronteerd worden. Zij verkeren in een vacuüm en zijn op een dood spoor beland. Zij kunnen het tempo van de beschikbaarstelling van de woningen niet direct beïnvloeden. Het zijn de gemeenten, de woningbouwcorporaties en andere instanties, zoals de institutionele beleggers, van wie zij afhankelijk zijn. Het scheppen van duidelijkheid op korte termijn zal bepalend zijn voor de beantwoording van de vraag op welke wijze het opvangprogramma voor de statushouders de komende periode inhoud gaat krijgen.

De lange weg naar maatschappelijke zelfstandigheid van de statushouders begint bij de centra. Zij hebben zelf in beperkte mate invloed op de snelheid naar dat doel. Wij met z'n allen, de overheden, de maatschappelijke organisaties, woningbouwcorporaties, organisaties voor arbeidsvoorziening, werkgevers- en werknemersorganisaties, onderwijs- en educatieve instellingen, de gezondheidszorg, de uitvoeringorganisaties voor de opvang van asielzoekers bepalen in belangrijke mate die snelheid. Het proces van integratie is een complex proces dat vele beleidsterreinen raakt. Gegeven de huidige ontwikkelingen zijn nieuwe benaderingen en inzichten noodzakelijk om een beter en menswaardiger perspectief te bieden aan de statushouders die op dit moment op ons antwoord zitten te wachten en binnen een kort tijdsbestek de samenleving zullen instromen.

Laten wij bij alle discussies van vandaag en morgen niet vergeten dat het hier om mensen gaat die, gezien hun meervoudige achterstandsituatie, recht hebben op een eerlijke kans om op hun eigen wijze te participeren in de Nederlandse samenleving, een zaak die tegelijkertijd als hoeksteen en algemeen belang van onze multiculturele samenleving kan worden gezien. Daar zijn wij met z'n allen verantwoordelijk voor!

... van het belang van de samenwerking in de toekomst als een voorwaarde voor de realisatie van de toekomstige samenleving.

... van het belang van de samenwerking in de toekomst als een voorwaarde voor de realisatie van de toekomstige samenleving.

... van het belang van de samenwerking in de toekomst als een voorwaarde voor de realisatie van de toekomstige samenleving.

... van het belang van de samenwerking in de toekomst als een voorwaarde voor de realisatie van de toekomstige samenleving.

DE DOORSTROMING NAAR EEN CORPORATIEWONING, ERVARINGEN IN DE GEMEENTE DE RONDE VENEN

9.1 Inleiding

Mijn inleiding informeert u over de ervaringen in de gemeente De Ronde Venen met de doorstroming van asielzoekers naar een corporatiewoning. De gemeente De Ronde Venen is qua grootte representatief voor het landelijke gemiddelde. De omvang van de problematiek is in verhouding tot de over ons uitgestorte landelijke cijfers als een speldeprik op een landkaart. De titel van mijn inleiding suggereert een jarenlange ervaring. De problematiek is pas van het laatste jaar en een oplossing voor alle problemen is nog niet gevonden. Wel doet de gemeente De Ronde Venen er alles aan om de taakstellingen te realiseren.

9.2 Gemeente De Ronde Venen

De gemeente De Ronde Venen bestaat pas 3 jaar. Gelegen in het Westelijk deel van de provincie Utrecht, deel uitmakend van het Groene Hart en op een afstand van 25-30 km van zowel Amsterdam, als Haarlem, Utrecht en Hilversum, is de gemeente De Ronde Venen door de herindeling per 1 januari 1990 ontstaan uit de samenvoeging van de voormalige gemeenten Mijdrecht, Vinkeveen & Waverveen en Wilnis. Kortweg kunnen we deze kernen zoals zij thans worden genoemd, karakteriseren als geïndustrialiseerd Mijdrecht, watersporttoeristisch Vinkeveen en agrarisch Wilnis.

C. Westerdijk, Woningbouwvereniging
Veengemeenten

Tabel 9.1 Aantal inwoners per kern

Kern	Mannen	Vrouwen	Totaal
Mijdrecht	8.165	8.022	16.187
Vinkeveen	4.142	4.133	8.275
Wilnis	2.984	2.882	5.866
Amstelhoek	444	427	871
De Hoef	461	415	876
Waverveen	417	350	767
totaal 31-12-1992	16.613	16.229	32.842
totaal 01-01-1992	16.359	15.889	32.228

Gezien de te grote belangstelling van buitenaf is het er goed wonen. Werk is er (nog) genoeg. Termen als Groene Hart, Vinex, Natuurproject De Venen veroorzaken in het kader van ruimtelijke ordening en volkshuisvesting een groot spanningsveld ten opzichte van een redelijk vers volkshuisvestingsplan en de noodzakelijk geachte groei.

In De Ronde Venen zijn twee woningcorporaties actief, die samen 3.500 woningen in beheer hebben. Behalve een goed en gestructureerd overleg tussen beide corporaties is er sprake van nauwe samenwerking op het gebied van nieuwbouw, woonruimteverdeling en huurbeleid.

De gemeentelijke woonruimteverordening en eigen inplaatsingsbeleid vormen het instrumentarium, waarbij ten aanzien van de uitvoering beide corporaties zijn vertegenwoordigd in een ambtelijke werkgroep.

9.3 Enkele kengetallen van de Ronde Venen

De Ronde Venen heeft bijna 33.000 inwoners, woonachtig in drie kernen en een drietal buurtschappen. In het kader van het B.W.S. is De Ronde Venen te groot voor een servet, maar moet aan het tafellaken van budgethouder nog wat wennen.

De regionalisering is in het gebied van De Ronde Venen nog in het stadium van voorbereiding. Een corporatieplatform en gemeentelijk overleg stoeien zelfstandig en met elkaar vooralsnog over aspecten als regiovorming, structuur, organisatieopzet, woonruimte- en budgetverdeling.

Ondanks een redelijk bouwvolume tot het jaar 1990 is het aantal woningzoekenden gestegen tot 3.300. Hoe De Ronde Venen in de huisvestingsbehoefte van alleen eigen inwoners (80%) kan voorzien is een groot vraagstuk.

Tabel 9.2 Aantal woningzoekenden naar huidige woonsituatie

	Inwoners		Niet inwoners		Totaal	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Huurder-Hoofdbewoner	494	577	344	335	838	912
Eigenaar-Hoofdbewoner	566	751	84	91	650	842
Inwonend	1.023	1.209	178	204	1.201	1.413
Overige	88	95	40	44	128	139
	2.171	2.632	646	674	2.817	3.306

Tabel 9.3 Woonwensen van woningzoekenden - inwoners

	Huurder/ Doorstromer	Eigenaar/ Doorstromer	Inwonend Starter	Overige	Totaal
Huur					
Eengezinswoning	193	77	179	59	508
Flatwoning	27	38	176	1	241
HAT-eenheid	38	11	562	16	627
Seniorenwoning	133	105		10	248
	391	231	916	86	1.624
Koop					
Gesubsidieerd	153	143	275	6	577
Niet gesubsidieerd	33	377	18	3	431
	186	520	293	9	1.008
Totaal	577	751	1.209	95	2.632

Tabel 9.3 laat zien dat ruim 60% van de woningzoekende inwoners van De Ronde Venen in aanmerking wil komen voor een huurwoning. Van deze 1.624 ingeschrevenen willen er 1.300 binnen een jaar een woning hebben en de rest op langere termijn.

Uit een totaalbeeld van woonwensen van zowel inwoners als niet-inwoners (tabel 9.4) constateren wij een veel grotere vraag naar kleinere wooneenheden, met name voor starters en senioren.

Uit het aantal woningtoewijzingen (tabel 9.5) in de huursector (mutaties) blijkt een dalend bouwprogramma in 1992, met name van eengezinswoningen.

Het aantal huurwoningen in De Ronde Venen (tabel 9.6) bedraagt 3.739, waarvan $\pm$ 3.250 in de huurprijs categorie tot f 650,-; Het aantal mutaties uit tabel 9.5 (289) is $\pm$ 9% van de betaalbare voorraad.

Tabel 9.4 Woonwensen alle woningzoekenden

	Inwoner	Niet-inwoner	Totaal
Huur			
Eengezinswoning	508	196	704
Flatwoning	241	98	339
HAT-eenheid	627	118	745
Seniorenwoning	248	134	382
	1.624	546	2.170
Koop			
Gesubsidieerd	577	100	677
Niet gesubsidieerd	431	28	459
	1.008	128	1.136
Totaal	2.632	674	3.306

Tabel 9.5 Woningtoewijzingen (inclusief nieuwbouw)

	1991	1992
Eengezinswoning	143	109
Flatwoning	82	76
HAT-eenheid	50	52
Seniorenwoning	13	52
Totaal	288	289

Tabel 9.6 Aantal huurwoningen in de gemeente De Ronde Venen

	Sociale verhuurders	Overige T.I.	Institutionele beleggers	Totaal
Eengezinswoning	2.455		121	2.576
Flatwoning	497	18		515
HAT-eenheid	351			351
Seniorenwoning	136	38		174
Aanleunwoning		104		104
Overig	19			19
Totaal	3.458	160	121	3.739

9.4 Huisvesting vluchtelingen

In hoeverre de woningcorporaties tot op heden de afspraken en toezeggingen ten aanzien van het beschikbaar stellen van woningen voor asielzoekers hebben ge-

Tabel 9.7 Afspraken uitvoering R.O.A., 1988-1993

Jaar	Op basis van	Aantal woningen
1988	Afspraken (voorkeurswoningen)	2
1989	Afspraken	1
1990	Afspraken	2
1991	Inspanningsverplichting 1 ‰	3
1992	Inspanningsverplichting 2 ‰ over '92 en '93	3
		11
1993	2 0/00 van 32.000 = 64:4	16
Nog te leveren in 1993		5 (of 20 personen)

realiseerd, blijkt uit tabel 9.7. Duidelijk is dat de steeds stijgende instroom van vluchtelingen ook in De Ronde Venen een groter wordende druk op de woningmarkt tot gevolg heeft gehad. Zo kon tot 1990 nog worden volstaan met afspraken over het leveren van Rijksvoorkeurswoningen, min of meer incidenteel.

In 1991 heeft de gemeente zich ten opzichte van het Rijk een inspanningsverplichting opgelegd van 1 ‰ van de bevolking, welke taakstelling in 1992 werd aangescherpt tot 2 ‰. Die 2 ‰ van een bevolkingsaantal van 32.000 omvat 64 asielzoekers en legt met 4 personen per woning een claim op 16 woningen, beschikbaar te stellen voor eind 1993. Op dit moment zijn elf woningen als ROA-woning in gebruik, zodat nog dit jaar vijf woningen uit de bestaande voorraad beschikbaar moeten komen.

De taakverdeling rondom de opvang en huisvesting van asielzoekers is als volgt verdeeld. De gemeente coördineert de beschikbaarstelling van woningen en regelt de financiën met het Rijk en uitkeringsrechthebbenden. De woningcorporaties dragen zorg voor het leveren van voldoende en passende woonruimte, zo mogelijk binnen de kaders van inplaatsings- en spreidingsbeleid. De Stichting VluchtelingenWerk De Ronde Venen speelt mijns inziens de meest belangrijke rol als het gaat om de opvang van asielzoekers. Deze stichting werd in 1989 formeel opgericht en staat onder een bestuur uit de plaatselijke samenleving. Er zijn 9 vrijwilligers en 1 part-time coördinator werkzaam. Zij hebben de zorg voor de introductie van asielzoekers in de samenleving, de maatschappelijke begeleiding en de noodzakelijke inrichting van woonruimten. Bovendien vervult de stichting de rol van intermediair bij juridische ondersteuning en begeleiding. Na het verkrijgen van een status komen er nog een aantal taken bij met betrekking tot de integratie, zoals vorming, scholing en het zoeken naar werk.

Hoewel tot op heden genoeg moeilijkheden te overwinnen waren in de totale taakuitvoering, verliep de inmiddels dringender geworden taakstelling redelijk succesvol tot het einde van 1992. Daarna werd vrij snel duidelijk dat de effecten van de verkorte of snellere justitiële procedures voor de toelating en opvang van asielzoekers, tot dan gehuisvest in ROA-woningen, een onevenredig grote druk op de woningmarkt te weeg brengen. Uit een tussentijdse inventarisatie in februari 1993 blijkt dat in de 11 beschikbare ROA-woningen 41 personen zijn gehuisvest: 21 alleenstaanden in 6 woningen en 5 gezinnen in 5 woningen. Hiervan hebben twee gezinnen en twee alleenstaanden inmiddels een verblijfs-status en dienen binnen 1 à 2 maanden via reguliere woningtoewijzing voor zelfstandige huisvesting in aanmerking te komen. Voor de overige 3 gezinnen en 19 alleenstaanden zou op korte termijn eenzelfde behoefte ontstaan, verhoogd met de vervolgaanvragen uit de aan te vullen ROA-woningen en nog te leveren ROA-woningen. De geconstateerde woningbehoefte uit deze inventarisatie was voor de woningcorporaties aanleiding de lokale politiek te informeren en te confronteren met de problematiek. Extra nieuwbouwcontingent werd door ons op korte termijn als enige oplossing gezien.

MG 93-12

De tijd die politiek De Ronde Venen nodig heeft voor meningsvorming en besluitvorming over het signaal dat door de beide woningcorporaties is afgegeven, wordt binnen twee maanden abrupt afgebroken door een circulaire van de ministeries van VROM en WVC, in de volks(huisvestings)mond inmiddels aangeduid als '93-12'.

Dat de problematiek van opvang en huisvesting in kwantitatieve zin en landelijk gezien het karakter van overheidsbemoeienis in drie jaar tijd heeft veranderd wordt in deze circulaire verklaard. Van incidentele afspraken, via convenanten met inspanningsverplichtingen zonder sancties worden gemeenten nu geconfronteerd met een maatregel die keiharde verplichtingen aangeeft zowel naar omvang als naar tijdsduur.

De totaal verstopte doorstroming uit de centrale en decentrale opvang dient, ondanks gedane inspanningen en een door de Nationale Woningraad geïnitieerde landelijke actie ten behoeve van de door ons land opgenomen ex-Joegoslaven, door middel van een inhaaloperatie te worden opgelost.

Door een zeer ingenieus uitgedachte berekeningswijze krijgt De Ronde Venen tot taak nog eens 48 personen extra op te vangen en te huisvesten.

9.5 Knelpunten in de uitvoering

Als we deze taakstelling optellen bij de restverplichting die De Ronde Venen in het kader van de 2 % regeling nog heeft, zal er binnen een jaar voor minimaal 68 personen definitieve, zelfstandige huisvesting moeten worden gevonden.

Afbeelding 9.1 Nieuwe taakstelling 1993

M.G. 93 - 12	
Nieuwe taakstelling 1993	
M.G. 93 - 12: De Ronde Venen	24 woningen
	48 personen
2‰ regeling ROA-woningen	20 personen
totaal	68 personen

Het door beide ministeries geadviseerde overleg tussen gemeente en sociale verhuurders inzake de programmering van de uitvoering is in De Ronde Venen nog niet afgerond. Niet de taakstelling op zich of de keuzen in de uitvoeringsfasering is aan de orde. Wat in dit stadium onderwerp van gesprek is, zijn de knelpunten die een tijdige en naar de plaatselijke samenleving toe soepele realisatie in de weg kunnen staan.

Knelpunten uitvoering MG 93 - 12

1. Aantal mutaties in de voorraad (goedkoop);
2. Uitbreiding woningbestand door nieuwbouw;
3. Verantwoording ten opzichte van reguliere woningzoekenden;
4. Maatschappelijk draagvlak.

Punt 1 is ook een belangrijk element in de berekende taakstelling per gemeente van de circulaire 93-12. Voor De Ronde Venen is de mutatiegraad zeker in het eerstkomende jaar afwijkend aan de voorgaande jaren in negatieve zin. Doordat in 1993 in de koopsector helemaal niet gebouwd is of wordt en in de huursector slechts 26 seniorenwoningen gereedkomen, zal het aantal mutaties dit jaar hooguit 60% van het normale aantal bedragen. Bijkomend voordeel is dat een beoogd doorstromingsresultaat door de nieuwbouw voor senioren wellicht een aantal woningen in de betaalbare voorraad oplevert.

Ook de uitbreiding van het woningbestand biedt vooralsnog weinig perspectief voor de huisvesting van de primaire doelgroep, waaronder vluchtelingen. Het B.W.S.-budget 1992 voorziet in de bouw van 117 sociale huurwoningen en 10 sociale-koopwoningen. De start van de bouw is gepland in het najaar van 1993 en hoewel ook bij deze seniorenwoningen een hoog percentage doorstroming wordt nagestreefd, zullen vrijkomende woningen in de voorraad niet tijdig beschikbaar komen voor deze specifieke doelgroep. Het onlangs vastgestelde bouwprogramma voor 1993 en 1994 moet het ontwikkelingstraject helaas nog doorlopen. De ontwikkeling en vaststelling van bestemmingsplannen ter plaatse van beoogde uitbreidings- en inbreidingslocaties loopt minimaal 1 jaar achter ten opzichte van de ontwikkeling van de woningbehoefte.

Als derde knelpunt wordt ervaren de verantwoording naar reguliere en geregistreerde woningzoekenden. Functionarissen die dagelijks met woonruimteverdeling werkzaam zijn, zullen het herkennen dat naar de mening van iedere urgente woningzoekende de oplossing van zijn eigen huisvestingsbehoefte de hoogste prioriteit moet hebben.

Als de mondjesmaat beschikbaar komende woonruimte uitsluitend moet worden verdeeld onder urgente woningzoekenden en urgente vluchtelingen, dan valt er heel wat uit te leggen aan de woningzoekende starter, economisch of maatschappelijk gebondene die gewoon op zijn beurt moet wachten. De ervaring in De Ronde Venen is dat deze situatie met name bij de laatstgenoemde doelgroep irritatie en soms agressiviteit oproept.

Bijna vanzelfsprekend kom ik dan terecht bij het laatste knelpunt in dit verband: het maatschappelijk draagvlak. Van de voorgaande aspecten kan worden gezegd, dat ze min of meer binnen de invloedssfeer van het gemeentebestuur en woningcorporaties liggen. In dit knelpunt echter ligt een vraag naar de samenleving, en om het dichtbij de deur te houden, naar de lokale samenleving. Met andere woorden: Wie is in staat om het maatschappelijk draagvlak te creëren, te beïnvloeden als het gaat om:

- het aanvaarden van langere wachttijden door regulier woningzoekenden. Die situatie heb ik zoëven geschetst en is in De Ronde Venen aan de orde;
- de spreiding over kernen en wijken en de inplaatsing c.q. doorstroming naar zelfstandige woningen. Het principe van spreiding is over het algemeen aanvaard, ook in de kernen waar vóór de gemeentelijke herindeling geen allochtonen woonachtig waren, maar die acceptatie gaat voor vele Ronde Veners niet zo ver als dat tot gevolg heeft dat niet-Nederlanders plotseling burens worden;
- en als vluchtelingen dan zelfstandig wonende burens zijn geworden, dan zijn het cultuurverschillen, andere leefpatronen die zich manifesteren. Soms met negatieve effecten voor de directe omgeving. Een voorbeeld hiervan ter illustratie.

Het systeem, de regels en gewoonten van woningverdeling en toewijzing brengt met zich mee dat wij geneigd zijn alleenstaande jongeren 'passend' te

huisvesten in zelfstandige kleine wooneenheden. Bovendien zijn wij benauwd dat de bewoning door meerdere alleenstaanden van een woning leidt tot ongewenste situaties. De Stichting VluchtelingenWerk adviseert juist wel meerdere alleenstaande vluchtelingen in één woning te huisvesten. Veel culturen kennen het zelfstandig wonen en leven niet. Alleenstaande vluchtelingen kunnen in hun toch al zo moeilijke situatie steun hebben aan elkaar.

Realisatie tot heden

Overigens blijkt uit de eerste overlegsituaties van enkele weken geleden dat twee alleenstaanden en één gezin, totaal zeven personen, thans aan zelfstandige huisvesting kunnen worden geholpen. Deze toewijzingen komen in mindering op de taakstelling voor 1993. Daarnaast kunnen uiteraard nog enkel ROA-woningen die nu door gezinnen worden bewoond, worden omgezet in reguliere zelfstandige woningen, maar dat biedt voor de totale taakstelling vooralsnog weinig soulaas.

9.6 Tot slot

Terecht zou u naar aanleiding van dit verhaal kunnen opmerken dat van ervaring met betrekking tot de doorstroming naar een corporatiewoning in De Ronde Venen weinig sprake is. In het huidige stadium meen ik te moeten volstaan met de signalering dat de veelomvattende taakstelling moet worden vertaald in een taakopvatting waarin woningcorporaties in hun rol als sociale huisvesters, ondanks knelpunten en problemen van materiële aard veel kunnen betekenen en in De Ronde Venen veel willen betekenen.

Daarnaast heb ik getracht aan te geven dat de realisatie van deze gigantische klus niet alleen afhankelijk kan zijn van energie, doelstellingen, inventiviteit en het nemen van risico's van woningcorporaties. Evenveel aandacht en inzet van anderen in de samenleving is nodig om deze taakstelling te realiseren. Van realisatie in dit opzicht is pas echt sprake als een volwaardige en levensvatbare integratie de gewoonste zaak van de wereld is geworden.

... dass es in der

... ..

... ..

... ..

ERVARINGEN VAN EEN ASIELZOEKSTER

10.1 Inleiding

Toen ik gevraagd werd mijn vluchtervaring met u te delen, heb ik daar een hele tijd over na moeten denken. Mijn ervaringen had ik diep weggestopt. De enige band met mijn verleden is het terug betalen van een niet aftrekbare lening van de sociale dienst. Nu moest ik diep graven om alles weer naar boven te halen.

10.2 Aankomst in Nederland

Tijdens mijn vlucht, ruim acht jaar geleden en nog jaren daarna heb ik veel vakken geleerd en ik ben daar zelfs goed in geworden. Het begon met het vak acteren. Hoe doe je tijdens je vlucht met al het eraan verbonden gevaar en problemen, een doodgewone toerist na? Eenmaal op Schiphol was het nog niet afgelopen. Na de asielaanvraagprocedure werd me meegedeeld dat ik tot de volgende ochtend moest wachten, wat behalve lang, eng en spannend, ook nuttig was. 's Avonds, nadat de aankomsthal leeg was, heb ik er zeven lotgenoten ontmoet, allemaal mannen. Wij zijn het grootste deel van die nacht wakker gebleven omdat één van die jongens erg veel pijn had. Zijn voeten waren bevroren, tijdens zijn vlucht uit Iran naar Turkije via de bergen. Hij had in Turkije twee tenen moeten laten amputeren, maar de toestand van zijn voeten was er nog erg slecht aan toe. We hebben hem bezig gehouden, waardoor we hoopten zijn pijn draagbaar te maken.

mw. S. Datoobar

Toen heb ik voor het eerst geleerd dat leed, vriendschap en solidariteit schept. Dit werd later bevestigd door het aanhoren van verhalen van de gevangenen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Tegen de ochtenduren zijn wij op de banken van de aankomsthal gaan liggen met elk een dekentje, gekregen van de marechaussee en zijn daar in slaap gevallen. Een paar uurtjes later werd ik door de drukte om me heen wakker. De eerste reizigers wachtten op hun vlucht. Terwijl ik nog met mijn hoofd onder de deken lag, heb ik een manier bedacht om voor de menigte zo toeristisch mogelijk over te komen. Ik had mijn trots en schaamde me een vluchteling te zijn. Nadat ik al mijn moed bij elkaar had geraapt, kwam ik onder de deken vandaan en probeerde ik, door middel van uitgebreid stretchen, toeristen na te doen.

Na een lange gehoordag (sorry, "interview") werd ons meegedeeld dat we er nog een nachtje moesten blijven, want het was net te laat voor het maken van foto's en vingerafdrukken. De volgende ochtend zijn we naar een politiebureau gebracht. Na het maken van foto's en vingerafdrukken, mochten we op eigen kosten per taxi naar Amsterdam. Daar werden we voor het gebouw van VluchtelingenWerk afgezet. De taxichauffeur had zijn geld vooraf geëist.

10.3 Opvang in Nederland

Eenmaal in Amsterdam dachten we dat het afgelopen was, maar je mag je wel eens vergissen. Bij VluchtelingenWerk werden wij voor de tweede keer geïnterviewd en is ons een en ander uitgelegd. We kregen een adres waar we voorlopig gratis konden eten en slapen. Wij hadden tot zover alles zelf betaald, ook voor degenen onder ons die geen geld hadden, dus konden we niet meer voor de kosten van een betaalde slaappleats opdraaien.

Dus zijn we daar vandaan op zoek gegaan naar onze nieuwe bestemming.

Na een educatieve wandeling door de Amsterdamse Wallen - goed voor onze algemene ontwikkeling natuurlijk - zijn we bij een shelter voor daklozen aangekomen. Meteen bij de ingang was een sociale ruimte die nogal stonk en blauw was van de rook. Daar werden we verwelkomd door een man met een groot mes in zijn hand die mij recht in de ogen keek, zonder een woord te zeggen. Hier wilde ik direct weg. Ik wilde mijn spullen niet afstaan. Bovendien wilde ik ook niet zonder de andere zeven in een vrouwenruimte slapen.

Ik durfde geen stap verder te zetten dan de ingang. Nadat ik dit aan de anderen had duidelijk gemaakt, is de groep van acht zich gaan beraden. De jongens vonden dat wij al ons geld bij elkaar moesten leggen, zodat ik in een goedkoop hotel kon overnachten. Dit wilde ik niet. Ik wilde geen aparte behandeling, bovendien had ik een behoorlijke band met de groep en wilde bij ze blijven. Uiteindelijk zijn we na lang zoeken en met de hulp van anderen, even over middernacht, in een youth hostel in een zijstraat van de Bloemgracht terecht

gekomen. Ik ben meteen naar de slaapzaal voor vrouwen gegaan en uitgeput maar vol hoop naar mijn stapelbed gekropen. Uitslapen kon daar niet.

Wij werden verzocht om de slaapruijnte om negen uur en het gebouw om tien uur 's ochtends te verlaten. Ik moet zeggen dat we ons niet hoefden te vervelen, want wij werden met de bureaucratische rompslomp meegetrokken. Zo bleef je tenminste van de straat.

Hier werden we opgeleid voor atleet, hardloper voor de lange afstanden. Wij moesten van de ene kant van de stad naar de andere kant om dingen te regelen. Omdat we geen geld hadden om het openbaar vervoer te betalen, hebben we voor deze sport gekozen.

Om een goede atleet te worden moesten we vanzelfsprekend ook op ons eetgedrag letten. De biologen en de voedingsspecialisten tussen ons hebben als ideale voeding, bruine bonen en allerlei vissoorten uit potjes met flink wat bruin brood voorgeschreven. Het had ook een beetje met het ontbreken van een blikopener te maken dat we de andere etenssoorten uit blik niet hebben kunnen proeven. Van deze ideale voeding mochten we twee maanden genieten.

Het duurde erg lang voordat ik weer het pad met de potten bruine bonen in een supermarkt kon bewandelen. In die periode durfde ik zelfs niet in het water van de Amsterdamse grachten te kijken, uit angst een vis te zien.

De vakken economie en mannequin heb ik tegelijkertijd gevolgd. Ik kreeg, vijf dagen na mijn verblijf in Nederland, 700 gulden voorschot van de sociale dienst voor vijfendertig dagen. Dit was twintig gulden per dag. Ik betaalde destijds vijftien gulden per dag voor mijn slaappleats en van vijf gulden per dag moest ik leven. Ik kon direct mijn economische kennis op de proef stellen en tegelijkertijd mijn meisjesdroom zien uitkomen. Ik wist namelijk dat de ideale maat voor vrouwelijke mannequins zesendertig was, terwijl ik al eeuwen maat achtendertig had. Wat denkt u? Ja hoor, het was me eindelijk gelukt. Ik had binnen de kortste tijd maat zesendertig. Een moment om nooit te vergeten.

10.4 Woonruimte

De volgende stap was het vinden van woonruimte. Ik had gehoord dat ik een woning in de Bijlmer kon huren. Na herhaaldelijk bezoek bij de woningbouwvereniging 'Nieuw Amsterdam' ben ik erin geslaagd met twee anderen van de commissie van acht een woning te huren. Ik zal u de details van ons bestaan en het slapen op de kartonnen dozen en het alsnog niet kunnen koken, besparen.

Intussen heb ik mijn certificaat als chekok behaald. Zoals u misschien gehoord hebt, is een goede kok iemand die met weinig ingrediënten iets lekkers kan koken. Ik was inmiddels chekok, omdat ik met slechts één of zelfs geen ingrediënten lekker kon koken. Voorbeelden van mijn kookkunsten zijn uiteraard gekookte bruine bonen en droog brood.

Niet iedereen is even sterk en dit gold ook voor de acht mensen in kwestie. Binnen een maand na aankomst in Nederland, zijn mijn huisgenoten uit Nederland gevlucht en ik zat met een te grote woning waarvan ik de huur niet kon betalen. Na eindeloze onderhandelingen met de woningbouwvereniging, heb ik mijn huidige woning met een kleine tweekamer woning in dezelfde buurt kunnen ruilen waar ik uiteindelijk vijfenhalf jaar in heb gewoond.

Na tweeënhalf jaar wilde ik in een andere wijk in Amsterdam gaan wonen, wat tot mijn verbazing niet mogelijk was. De gemeentelijke dienst herhuisvesting verleende mij geen urgentiebewijs omdat ik al een huurcontract had. Er was mij niets verteld over de mogelijkheid je in te schrijven als woningzoekende bij andere woningbouwverenigingen. Ik kon dus niet weg uit de Bijlmermeer. Om dit probleem op te lossen, ben ik (een jaar later) met een inbreker gaan onderhandelen. Hij mocht binnen anderhalf jaar vijf keer bij mij inbreken. Hierbij mocht hij mijn huis plunderen, aan mijn strikt persoonlijke spullen zitten en mij psychische verwarring bezorgen. Nadien heb ik met langdurige medische hulp en een jaar geduld, via de gemeentelijke dienst herhuisvesting, een woning in de Pijp kunnen krijgen waar ik nu ruim twee jaar woon.

10.5 Tot slot

Moraal van dit verhaal: Vluchtelingen zijn ook gewone mensen. Ze zijn misschien wel anders in hun doen en laten maar niet per definitie slechter dan anderen. Ze zullen u niet teleurstellen. Zij zijn uiteindelijk actieve mensen en dat is de reden waarom ze moesten vluchten. Met een beetje hulp vinden ze hun weg in deze samenleving en kunnen zo hun steentje bijdragen.

Tot slot ben ik ook nog schrijver en verteller geworden. Dus, ondanks alles nog een vak bijleren? Daar zijn vluchtelingen voor!

BIJLAGE 1

LIJST VAN GEHANTEERDE TERMEN

Asielzoekers

Hebben een verzoek ingediend om te worden erkend als vluchteling. Vallen gedurende de behandeling van dat verzoek onder de Regeling Opvang Asielzoekers. Kansrijke asielzoekers stromen na centrale opvang zoveel mogelijk door naar een decentrale ROA-opvangplaats.

Vluchtelingen

Voldoen aan de omschrijving van het Verdrag van Genève en hebben 'gegronde vrees voor vervolging op grond van hun godsdienst of politieke overtuiging of hun nationaliteit, dan wel wegens het behoren tot een bepaald ras of een bepaalde sociale groep'. Krijgen vluchtelingenstatus (A-status), kunnen een woning krijgen via de Regeling rijksvoordeurwoningen.

Gedoogden

Worden op grond van humanitaire overwegingen, ondanks afwijzing van hun asielverzoek, niet teruggezonden naar hun land van herkomst. Krijgen een gedoogdenverklaring die, als de situatie in het land van herkomst niet is verbeterd, na drie jaar wordt omgezet in een vergunning tot verblijf. Maken gebruik van ROA-huisvesting en krijgen op grond van hun gedoogdenverklaring geleidelijk toegang tot aanvullende voorzieningen als onderwijs, beroepsscholing en arbeidsmarkt.

VTV-ers

Zijn houder van een vergunning tot verblijf zonder beperking. Die krijgen zij op grond van individuele, humanitaire omstandigheden. Moeten binnen drie maanden na het verkrijgen van de vergunning tot verblijf de ROA-plaats verlaten.

TROO-ers

Zijn ex-Joegoslaven die vallen onder de Tijdelijke regeling opvang- en verblijfsvoorziening voor ontheemde (ex-)Joegoslaven, verblijven in centrale opvangscen-

tra of bij familie. De meesten van hen zullen in Nederland mogen blijven en regulier moeten worden gehuisvest.

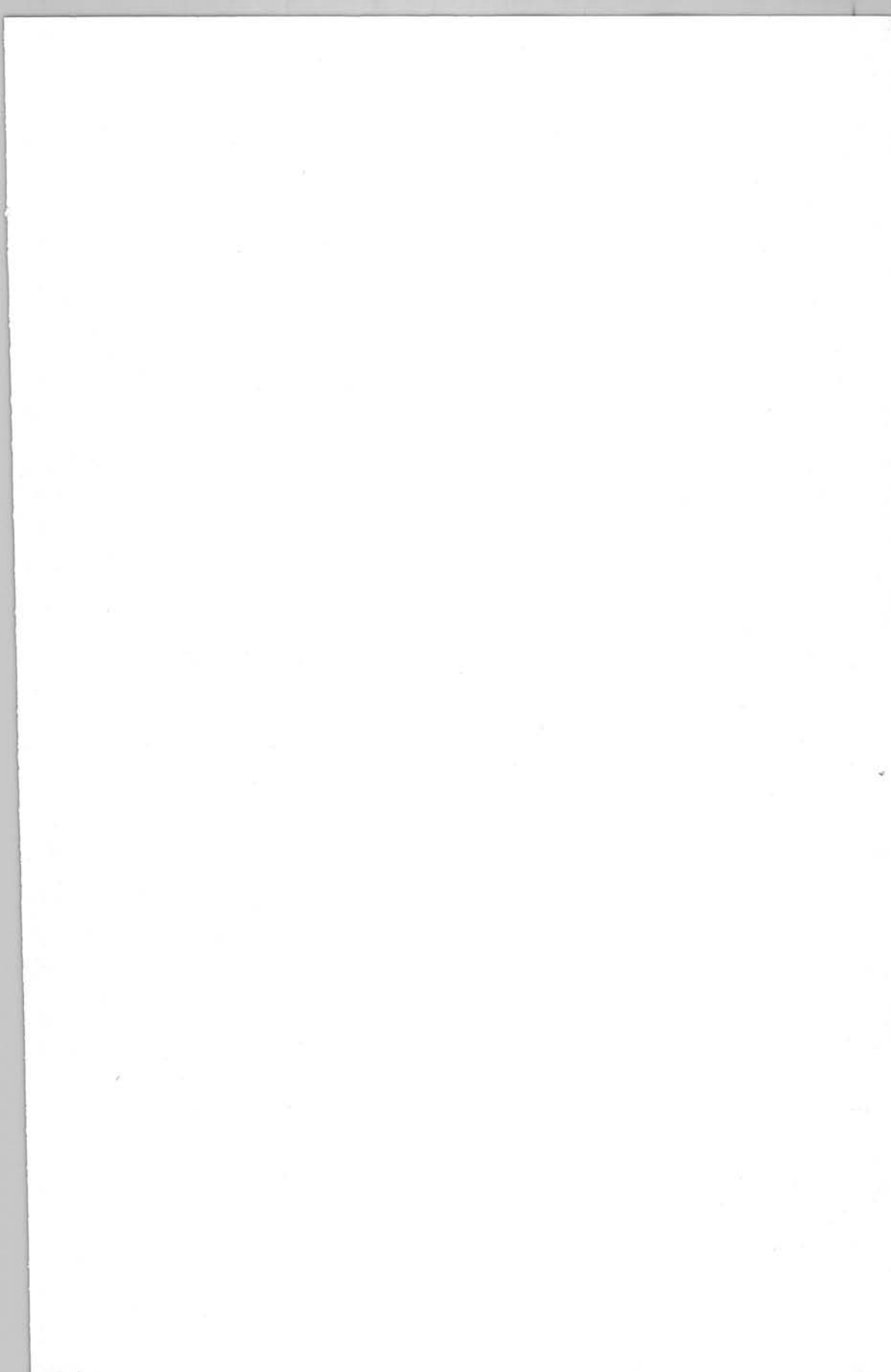
Als de meeste van hen in Nederland mogen blijven, zal de regering de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De regering zal ook de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

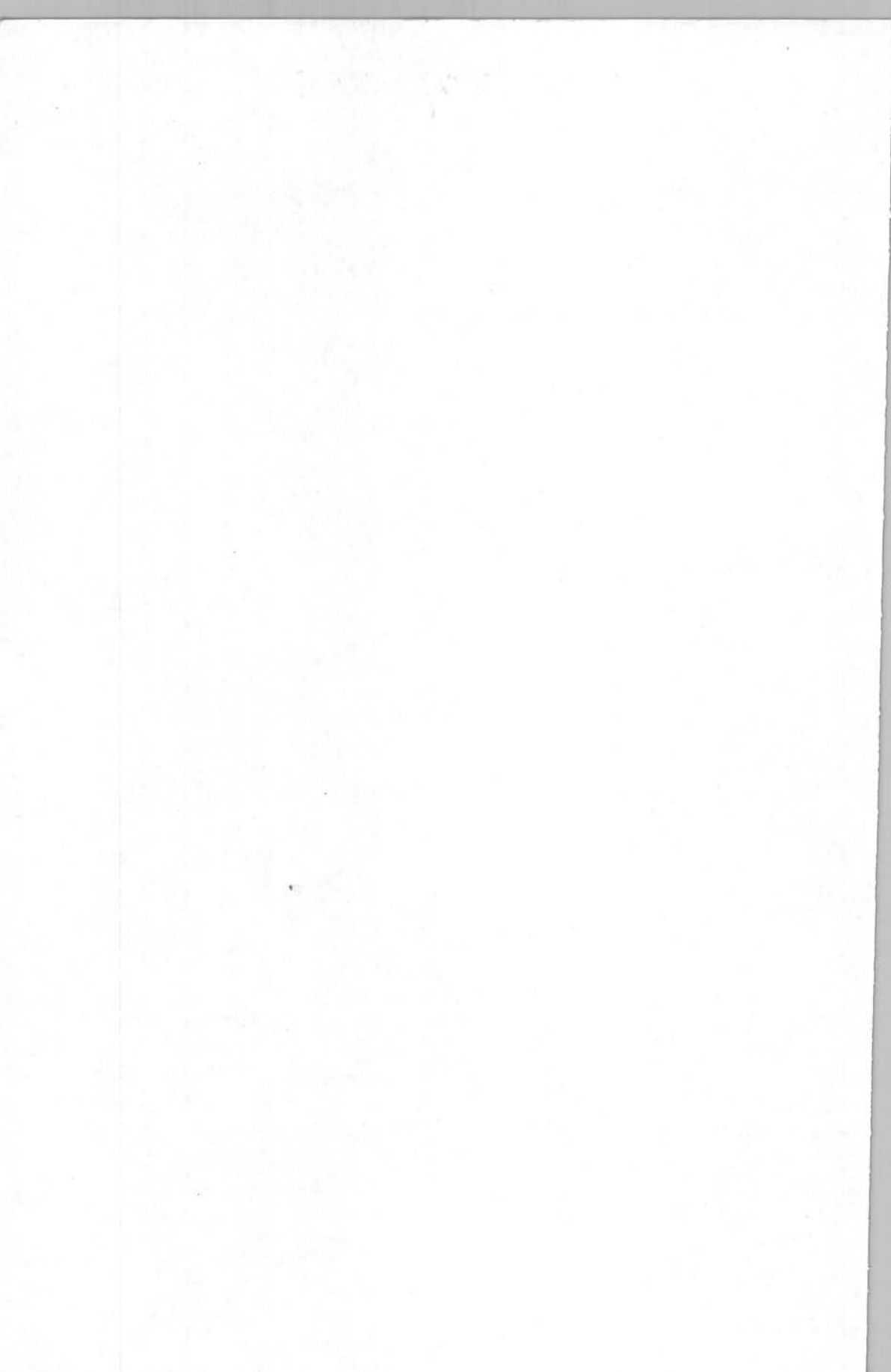
Als de meeste van hen in Nederland mogen blijven, zal de regering de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De regering zal ook de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

Als de meeste van hen in Nederland mogen blijven, zal de regering de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De regering zal ook de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

Als de meeste van hen in Nederland mogen blijven, zal de regering de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De regering zal ook de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

Als de meeste van hen in Nederland mogen blijven, zal de regering de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken. De regering zal ook de nodige maatregelen nemen om de overgang van de vluchtelingen naar de Nederlandse arbeidsmarkt te vergemakkelijken.

ONDERZOEKSINSTITUUT OTB
Bureau Opleidingen en Kennisoverdracht

Postbus 5030
2600 GA Delft

Thijsseweg 11
2629 JA Delft
Telefoon (015) 78 30 05

Centrale Opvang Asielzoekers (COA)

Postbus 3002
2280 ME Rijswijk

Verrijn Stuartlaan 28
2288 EL Rijswijk
Telefoon (070) 3191720

2070 885

11 OKT. 1993